

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 29-lea. Nr. 254-255. 1939.

Cultura pomilor

după clima, poziția și solul grădinei

de

Ieronim Mardan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu 10 ilustrațiuni.

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 10 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura Română și cultura poporului român“, „ASTRA“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Președinte activ:
Dr. Iuliu Moldovan.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Moga.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Preda.

Vice-președinte:
Dr. Sabin Erușianu.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

 E datoria fiecărui bun român să sprijinească „Asociațiunea“, cefind publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunei“, anual	„ 30.—
Membru ajut. al „Asociațiunei“, anual	„ 10.—

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 29-lea. Nr. 254-255. 1939.

Cultura pomilor

după clima, poziția și solul grădinei

de

Ieronim Mardan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu 10 ilustrațiuni.

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Trătană“, s. a., Sibiu.

Prețul 10 Lei.

Prefață.

În ce privește cultura pomilor avem o literatură destul de bogată și dacă, cu toate acestea, qutez a veni înaintea publicului cu cărticica de față, nu o fac pentru a da „specialiștilor“ îndrumări, ci mai mult dorese a veni în ajutorul aceloră cari își numesc a sa o mică și modestă grădinuță, arătând cum diferitele lucrări, din pometul ei, trebuie să urmeze pas de pas.

Iar pentru a ușura alegerea diferitelor soiuri de pomi, am întocmit, în partea a doua a cărții, o descriere pe scurt a diferitelor soiuri, arătând în special fiecare soi de pom ce climă, poziție și sol cere pentru a se putea desvolta.

Am avut grija apoi a aminti, pe lângă bunătatea fructelor, și durabilitatea acestora, pentru ca omul să-și poată planta în grădinuța sa, pomi cari să-i provadă casa cu fructe, de cu toamna, până primăvara târziu.

Ași putea zice că aproape „nimic nou“ în această carte. Am urmat și eu sfaturile altora timp de 43 ani, cât am servit, parte ca învățător, parte ca profesor de științe naturale. În deosebi am consultat pe următorii autori: profesor D. Comșa; St. Molnár; Otto Nattermüller; H. Beuss; R. Materne și G. Ritter.

De încheiere observ cu toată sinceritatea, că o cultură rațională a pomilor încă nimenea nu a putut să o învețe numai din carte, oricât de perfectă ar fi fost aceea. Concluzie: studiază cu atențiune cartea de față, dar uită-te bine și mult la unul cu experiență mare și vei fi împăcat cu tine însuși.

O datorie plăcută cred a îndeplini aducând sincere mulțumiri „Reuniunii săsești de agricultură din jud. Sibiu“, pentru bunăvoința cu care mi-a pus la dispoziție clișeele întrebuintate la compunerea acestei cărți.

Sibiu, în Februarie 1931.

I. Mardan.

Prefață la ediția a II-a.

La începutul anului 1931, a apărut I. ediție a acestei nepretențioase broșuri: „Cultura pomilor“. Puțină lume a crezut, că — pe lângă toate lipsurile de cari suferea, — la abia 7 ani, se va epuiza. De aceasta mă bucur mult, fiindcă mi' se dă plăcuta ocazie să contribui și mai departe la străduințele „Astrei“ de a ajuta la înaintarea poporului român.

În ediția I. am folosit niște planșe luate cu împrumut, în această a II-a ediție, nu am mai cerșit dela nimeni nimic, ci mi le-am desemnat eu însumi, așa pe cum cineva mai poate desemna la etatea de 73 ani.

În ediția aceasta am avut grijă să mai introduc unele lucruri noi, fiindcă acestea mi s'au părut neapărat trebuincioase.

Dorind succes desăvârșit celor ce se vor folosi de această broșură, ca de un îndreptar, mai mult practic decât teoretic, le zic: Cu Dumnezeu, înainte spre binele poporului românesc.

Sibiu, în luna Aprilie 1938.

Ieronim Mardan,
fost prof. de științele nat.
la liceul Gh. Lazăr, Sibiu.

PARTEA I.

Prăsirea pomilor.

Pentru ca cineva să-și poată prăsi însuși altot din sămânță, — pe lângă multă voință, — e neapărat de lipsă să aibă și un loc potrivit pentru așa ceva, adică: o grădină la loc deschis, cu sol adânc și bun, căci într'un loc închis și umbrît din toate părțile, lipsit de aer și lumină și cu un pământ uscat, greu și steril, nu va putea face nicio ispravă. De aceea lucrul cel mai cuminte e ca omul mai bine face dacă își cumpără altot crescuți și formați gata, dela o pepinieră condusă de oameni onorabili. În schimbul a câțiva lei, vom primi altot tineri frumoși și puternici și acesta e lucrul principal. Să ne ferim însă de a da bani pe niște altot strâmbi și noduroși, aruncați de speculanți pe piață și mai ales, că aceia nici nu corespund numirilor ce li se dă, numai ca să scape de ei.

Dar pentru ca oricine să-și poată face o idee clară despre modul de a prăsi altot din sămânță, vom reda pe scurt ceea ce trebuie știut și făcut.

1. Solul pepinterei (școalei de altot) să nu fie prea afânat, nisipos, greu sau prea rece. Un sol adânc, călduț, puțin răvănos și productiv e cel mai potrivit. La început, locul trebuie bine gunoit cu gunoii putred de grajd, puțin praful de var și cenușă de lemn. Apoi săpat adânc sau chiar să se rigoleze¹⁾ și apoi să fie împărțit în straturi de 1—1.25 m. lățime; BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Semănatul seminței. Pentru semănat vom folosi sămburii adunați de toamnă din merele și perele pădurețe. Aceștia îi semănăm încă de cu toamna sau prin împrăștirea sau în rânduri, acoperindu-i cu o pătură de țărână de 2—3 cm. grosime. Sămburii de prune și nucii, se pun în straturi, într'o lădiță cu nisip. Nisipul se umezește primăvara (Martie), sămburii încolțesc în 2 săptămâni, când apoi îi putem sămăna.

1) Să se sape la o adâncime de cel puțin 50—60 de cm.

Primăvara, în timp secetos, de regulă se formează deasupra straturilor o coajă tare. Aceasta trebuie să o spargem cu grijă, altfel semințele nu vor putea răsări și apoi să udăm adeseori straturile. Formarea crustei (coajei) precum și uscarea prea tare a straturilor o putem împiedeca presărând țărăță de fierestrău sau gunolu putred pe deasupra straturilor (răzoarelor). — În straturile acestea rămân puțtii 1—2 ani și după aceea se strămută în școala provizorie;

3. În școala provizorie se mută puțtii și mai ales perit numai pentru ca acei să li-se desvolte și înmulțească rădăcinile laterale, pentru acest sfârșit scurăm pe jumătate rădăcina principală cu ocaziunea sădii. Se vor sădi în rânduri de 12—15 cm. În timp secetos se vor uda de multe ori și bine, având grijă ca burutana să o sterpim încontinuu;

4. După ce pădureții au ajuns grosimea unui creton (ceruze, plaiwas), îi scoatem cu grijă din pământ și îi transplantăm în școala de nobilitat (școala de altot). Cu ocaziunea strămutării pădureților, se recomandă din nou retezarea rădăcinii principale, precum și a trunchiului pădureților de măr și păr.

Prunii, nucii și cireșii nu se scurtează fiindcă, dacă i-am scurta, s'ar usca. Transplantarea se face în rânduri de 50—60 cm. Aci se vor nobilita și se vor îngriji până când ajung mărimea potrivită pentru a fi mutați la locul stabil sau vânduți.

Altoirea.

Firea altoirei încă nu e în general cunoscută. Mulți își închipuie, că pentru a putea altoi, se recere cine știe ce puteri ascunse și secrete, când în realitate numai un cuțit bun și puțină îndemânare e de ajuns ca să poți transforma un pădureț în pom nobil și folositor. Toată știința se reduce la „combinarea intimă a unui surcel (mlădiță) sau ochiu nobil cu un pădureț potrivit“ (vezi Profesor D. Comșa, în „Pomăritul“ din 1877).

Metode de altoit sunt vreo 12, e de ajuns însă dacă omul cunoaște 3—4 modalități, pe cari apoi să le și știe întrebuința cu succes. Cele mai comune sunt următoarele:

1. *Ocularea.* „A ocula“ înseamnă desfacerea unui mugur (ochiu) cu o părticeică de coajă de 1 cm., împreună și cu puțin

lemn, de pe un surcel nobil și înfigerea acestuia sub coaja pădurețului ce vrem să nobilităm, astfel ca ochiul, concresecând cu pădurețul, să se poată desvolta.

Operațiunea aceasta se face așa :

Căutăm un surcel cu muguri bine dezvoltati. Facem cu un cuțitaș (briceag) deasupra ochiului, la $\frac{1}{2}$ cm., o tăietură curmezisă prin coajă până la lemn, și tot așa o tăietură la $\frac{1}{2}$ cm. sub ochiu, ventilăm (ridicăm) apoi puțin coaja deoparte și de cealaltă a ochiului, facem apoi pe sub aceasta o tăietură longitudinală, având grijă ca să rămână puțin lemn în regiunea inimii (rădăcinei) ochiului, fiindcă din inimioara aceea se va desvolta la timpul său viitoarea tulpină a pomului nobil.

După ce am preparat astfel ochiul, facem o tăietură de-a-lungul în coaja luate a pădurețului, 10—15 cm. de la pământ în forma unui T, deslipim coaja, deoparte și de alta, înfigem ochiul sub coajă, împingem apoi coaja așa ca aproape să acopere toată coaja din jurul ochiului, legăm rana cu raffia sau cu ață de lână dură, în fine, ungem rana cu ceară de altot. Dacă după 3—4 săptămâni codița frunzel rămasă la muguraș, cade la prima

atingere, e semn, că mugurul s'a prins și atunci tăiem legătura, pentrucă altfel se curmă lemnul. Dacă codița nu cade, e semn, că ochiul nu s'a prins. (Dezi fig. 1.)

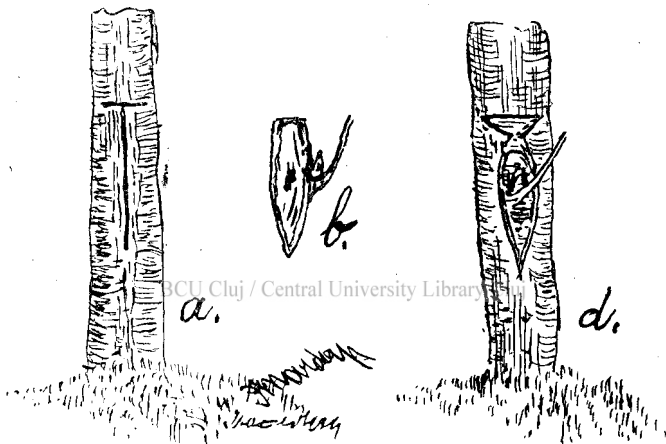

Fig. 1

Ocularea.

- a) tăietura în pădureț, în formă de T;
- b) ochiul tăiat de pe mlădiță;
- d) așezarea ochiului sub coajă.

Ocularea e bine să se facă în luna iulie—August, uneori și la începutul lui Septembrie. Atunci zicem, că am oculat cu mugurul dur-

mind, pentrucă, în adevăr, acesta numai în primăvara următoare va înmuguri și va începe să crească. În cazul acesta retezăm pădurețul la înălțime de 5 cm. deasupra ochiului, lăsând numai o singură crenguță sălbatică aproape de ochiu, altfel s'ar îneca ochiul în sucul prea abundent.

Când coaja se desface mai ușor de pe lemn, atunci e timpul cel mai potrivit pentru oculare. În felul acesta, timp bun pentru oculat ar fi și primăvara. Primăvara zicem că oculăm cu mugurul crescând, fiindcă atunci mugurașul se dezvoltă și crește încă în primăvara aceea. Oricând s'ar face ocularea, să se facă tot numai în tulpină sau creangă subțire, de 1—3 ani.

Cireșii și prunii se oculează numai în tulpini de un an. (Vezi fig. E.)

2. *Altoirea în despicătură.* Această operațiune se săvârșește numai primăvara, folosind surcei (mlădițe) crescuți în anul trecut și culeși de pe pomii nobili cât se poate de timpuriu, înainte de a începe să circule suc (seva) pe sub coajă. Tulpini de grosimea unui deget, se retează la o înălțime dorită, se netezește tăietura, apoi, cu un cuțit ager,

despicăm tulpina drept prin măduvă. Despicătura să nu fie mai lungă de 3 cm., atâta cât e neapărat de lipsă pentru a putea înfițe surcelul anume preparat, în forma unei

Fig. E.

În luna iunie, legăm rămurelul crescut din ochiu, de ciotul rămas, pentru a-i da o direcțiune dreaptă în creștere.

săbii sau a unui ic. — Felul acesta de altoire e mai puțin recomandabil fiindcă rana cauzată prin despicătură nu se vindecă nici-

odată complet; rana rămâne rană, mai ales la tulpinile prea groase.

După ce am așezat surcele, unu sau doi, coajă pe coajă, legăm rana cu raffla sau ață de lână, apoi ungem rana cu ceară de altoit.

Fig. 2
Altoire în despicătură.

3. O altoire mai practică decât cea de mai sus, e *altoirea sub coajă*. Aceasta se poate face numai când coaja se poate desface ușor de pe pădureș.

Pentru modul acesta de altoire preparăm astfel surcelul: Deasupra bazei surcelului, cam 2 cm., facem o tăietură de-a curmezișul, până în măduvă, de aci ieșim cu tăle-

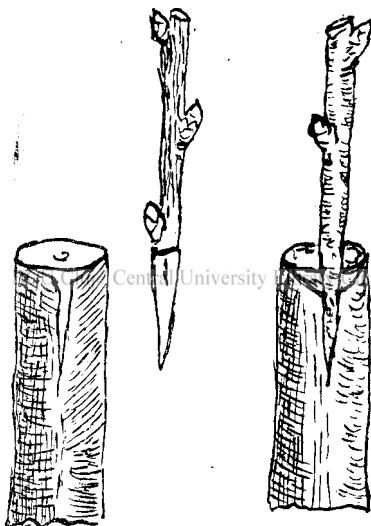

Fig. 3

Altoire sub coajă.

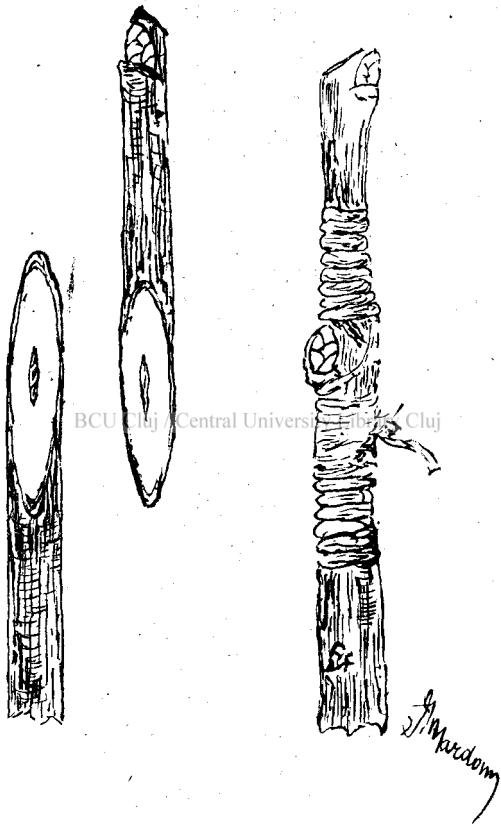
tura costiș în jos. (Vezi fig. 3.) Epiderma (pelecula cea subțire de pe dosul limbii surcelului) se curăță jos cu cușitul. După aceea

facem cu cuțitul în tulpina retezată a pădurețului, o tăietură verticală, cât limbul surcelului de lungă, introducem partea de limbă a surcelului între arptile deslipite ale coajei, pădurețului; adunăm apoi arptoarele de coajă peste limba surcelului, legăm și ungem.

Copularea sau alipirea e modul cel mai simplu și mai ușor de nobilitare. Se poate întrebuița însă numai atunci, când pădurețul e numai cât surcelul de gros. Lucrăm astfel: Se retează pădurețul, făcând o tăietură diagonală, de jos în sus, tot așa și la surcel, în mod invers: de sus în jos, le alipim laolaltă, coajă pe coajă și legăm. (Fig. 4.)

Dacă se observă o mică deosebire de grosime la pădureț, încă nu e prea mare lucru, alipim surcelul numai pe o parte a pădurețului iar partea rămasă neacoperită, o ungem cu ceară și încă e bine.

E de amintit la locul acesta că oricare mod de nobilitare vom întrebuița, să nu uităm niciodată a unge cu ceară vârful surcelor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 4
Copularea.

Formarea trunchiului altoilor.

Vlăstarul cel mai puternic, dezvoltat din surcelul nobil, îl lășăm pentru formarea tulpinei și a coroanei viitorului pom, toate celelalte ce s'ar lui, le îndepărtăm, tăindu-le cu un cuțit bun de grădină. După ce vlăstarul a ajuns o înălțime oarecare, în primăvara următoare îi retezăm vârful (la 1,20—1,50 m. pentru tulpina mijlocie și 1,80—2 m. pentru tulpina înaltă). În urma acestei scurtări, se dezvoltă din mugurul cel din vârf, ramura conducătoare mijlocie pentru formarea coroanei. Din ceilalți 4—5 muguri de mai jos, se vor forma crenguțe laterale. Toate celelalte crengi ce se vor dezvolta mai în jos, trebuie îndepărtate cu cuțitul.

Ramurile astfel dezvoltate, în primăvara următoare, le vom lucra mai departe astfel, că crenguțele laterale le vom scurta, ținându-le la o lungime egală, având însă grijă să tăiem totdeauna deasupra unui ochi care privește spre pământ. Căci numai așa lărgim coroana. Orice tăietură trebuie unsă cu ceară.

Pentru ca nu numai coroana ci și trunchiul să se întărească îngroșându-se, vom scurta

Fig. 5

Fig. 6

BCU Cluj Central University Library Cluj

2*

Anul: I.

II.

Fig. 7

III.

Fig. 8

IV.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

rămurelele ce se dezvoltă pe trunchiul la o distanță de 2—3 ochturi de la trunchiul. Aceasta o facem în luna Iulie sau August și numai în anul următor îndepărtăm cu totul țepușile formate pe trunchiul. Facem această lucrare fiindcă rămurelele acestea nu lasă ca sucii să se urce tot în coroană, ci îngroașă trunchiul care în cazul contrar ar rămâne subțire și nu s'ar putea susține drept. (Vezi fig. 5, 6, 7, 8.)

În dese mele călătorii ca conferențiar-pomolog, trimis de „Astra“ în diferite comune din județul Sibiu, am avut dese ocazii a vedea cum mulți învățători și alți intelectuali de la sate, — de altcând foarte dibaci în altoirea (nobilizarea) pădușilor, — nu știau cum să procedă și cum să tracteze tinerii altoi pentru formarea tulpinilor și în urmă formarea coroanei acelor.

În cele următoare mă voi silii a da acelor în privința aceasta câteva îndrumări practice.

Sunt două sisteme după care se procedează la formarea trunchiului și anume: *sistemul „natural“* și *sistemul „Dietrich-Lucas“*, numit și *sistemul „măiestrit“*.

Sistemul natural e cel mai ușor și constă din aceea că, după ce lăstarul nobil s'a înălțit, nu-l scurtăm, ci îl lăsăm în pace, să se desvoalte crescând în vole până ce ajunge înălțimea dorită de noi, d. e. 135 cm., 150 cm., 180 cm., 200 cm. Dacă a ajuns înălțimea ce ne convine, retezăm cu cuțitul de grădină, lăstarul nobil.

În timpul, până ce lăstarul ajunge înălțimea dorită, se desvoaltă din mugurii laterali ai acestuia, o mulțime oarecare de crenguțe laterale. Crenguțele acestea nu le îndepărtăm de tot în anul cel dintâi ci numai în cazul, că sunt de grosimea unei ceruze; pe cele mai subțiri le scurtăm în luna Iulie sau August, până la 10—15 cm. și le îndepărtăm apoi de tot numai în anul următor cu tăierea de din jos în sus. Prin operațiunea aceasta urmărim și obținem îngroșarea trunchiului.

Ramurile dezvoltate la vârful trunchiului, în număr de 4—5, le lăsăm să formeze baza coroanei viitorului pom.

Un lucru însă trebuie să se știe și anume: trunchiuri drepte și frumoase putem obține numai atunci, când avem la îndemână un

sol fertil și răvănos, o climă răcoroasă și bogată în precipitațiuni atmosferice (plot).

O climă uscată și un sol sărac în materii nutritoare nu ne vor ajuta niciodată să formăm tulpini drepte și frumoase. În cazul acesta suntem siliți a recurge la *metoda artificială*, numită metoda „*Dietrich-Lucas*“.

În primăvara anului prim, după altoire, lăsăm numai o singură mlădiță, — pe toate celelalte le îndepărtăm ca astfel să rămână numai o singură *ramură conducătoare*, pe cum am văzut, că obținem la nobilitarea prin oculare. Din ramura aceasta vom forma trunchiul altoiului.

Această ramură, după cum e *mai puternică*, se va reteză mai lungă, iar dacă e mai slabă, se va reteză mai scurtă.

Din retezarea mai scurtă vom obține o ramură conducătoare mai puternică pe când în urma retezării mai lungi, vom obține o ramură mai puțin puternică.

Într'un pământ „bun“, vom obține deja în primul an, după o singură rețezare, un trunchiu destul de înalt ca să putem proceda în anul următor la formarea coroanei. Într'un pământ mai „puțin bun“ sau chiar

„slab“, va trebui să urmărim cu retezarea ramurei conducătoare, în 2 sau chiar în 3 ani de-a-rândul.

Retezarea se va face în fiecare an deasupra unui ochiu așezat în sens contrar celui din anul precedent, pentru ca trunchiul să se desvoalte în direcțiune perpendiculară, până când acesta va ajunge înălțimea dorită.

Să avem grijă însă ca ochiul, din care vrem să se desvoalte mai departe trunchiul, (ramura conducătoare), să fie bine dezvoltat, sănătos și să zacă paralel pe ramură, căci numai atunci vom obține trunchiuri drepte și frumoase.

Pentru ca succesul să fie deplin, să nu retezăm ramura drept deasupra ochiului ales pentru dezvoltare, ci cu vreo 8—10 cm. deasupra acestuia, având grijă ca mugurașii aflători deasupra ochiului ales, să-i îndepărtăm de pe ramură cu coajă cu tot. În felul acesta se formează deasupra ochiului ales, un „ciot“ uscat. Acest „ciot“ (tăpușă) va fi de mare însemnătate căci de acesta vom lega, cu raffle, ramura conducătoare îndată ce aceasta ajunge lungimea de 15—20 cm., și va rămânea legată până se va întări, devenind lemnoasă,

Ăcest „ciot“ (tăpușă) îl putem înlătura deja în luna Iulie, după ce ramura s'a întărit. Rana cauzată se unge cu ceară de altoit, fluidă și rece.

Deodată cu creșterea și dezvoltarea ramurei conducătoare se vor dezvolta din murgurași situați mai jos și alte ramurile laterale. Pe acestea le vom scurta până pe $\frac{1}{2}$, sau dacă sunt mai grosicioare, până la $\frac{3}{4}$ din lungimea lor. Urmând acest tratament, vom ajuta foarte mult la îngroșarea și întărirea tulpinei sau trunchiului viitorului pom.

BCU Cluj *Central University Library Cluj

În primăvara anului al doilea vom urma cu retezarea ramurei conducătoare ca și în anul precedent, efectuând însă retezarea deasupra unui ochiu aflat în poziția contrară celui din anul trecut. Rămurelele laterale vor rămânea mai departe pe tulpină și vor fi scurtate cu foarfeca de grădinar numai în cazul când vor fi mai lungi de 10—12 cm. În luna Iulie și August din anul al doilea, vom tăia apoi, cu un cuțit de grădinar, treptat-treptat, toate ramurile laterale, urmând cu tăierea de din jos în sus. Rănille le ungem cu ceară de altoit,

Cu lucrarea aceasta vom urma atâta timp, 2—3 ani, — până când tulpina va ajunge înălțimea ce dorim: 135 cm.—180 cm.—200 cm., după cum dorim să avem pomi pentru grădina sau pentru câmp și șosele.

Pentru grădini vom prefera altorii cu trunchi și coroană mai joasă.

Pentru creșterea altorilor după sistemul artificial, nu trebuie să legăm ramura conducătoare de haraci fiindcă avem la îndemână „cîotul“ (tăpușă) de care legăm ramura conducătoare. Excepțiune dela această regulă o fac numai unele soiuri de peri ale căror ramuri cresc, aproape totdeauna, în semicerc, d. e. părul Amanlis și Williams etc.

După ce odată am ajuns cu creșterea tulpinei la înălțimea dorită, e ușor să procedăm la formarea coroanei: retezăm vârful ramurei conducătoare. Din mugurii ce se află aproape de vârful ramurei conducătoare, se desvoltă 3—4—5 rămurele. Din aceste rămurele cea din vârf va forma și mai departe ramură *conducătoare în coroană*, iar cele de sub aceasta, (vreo 3—4) situate în jurul bazei aceleia, vor forma *ramurile laterale ale coroanei viitorului pom*.

Dacă la retezarea, modelarea și formarea coroanei nu ne pricepem, atunci nu tăiem nimica din aceasta, ci lăsăm ca „mâna naturii“ să lucreze. „Mâna naturii“, oricum, tot va lucra mai bine decât un om neprițit și fără experiență. În tot cazul, noi să avem grijă ca coroana pomului să nu devină prea deasă. Coroana prea deasă împiedică dezvoltarea și coacerea poamelor și atunci paguba va fi numai a noastră.

Cum se scot altoii?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La scoaterea altorilor ne servim de un hârleț binețăietor. Facem la o distanță de 40—50 cm. dela altotiu, un șanț de 30—40 cm. de adânc. Îndepărtăm apoi pământul de pe suprafața ce acopere rădăcinile altotului de jur-împrejur, la o distanță de 40—50 cm. depărtare dela tulpină, având grijă să nu vătămăm rădăcinile altotului, apoi, cu o apăsare puternică pe hârleț, tăiem rădăcinile jur-împrejurul altotului, la distanța arătată mai sus și apoi, pe când plecăm altotul spre șanțul făcut mai înainte, împingem cu putere hârlețul din partea opusă, pe sub rădăcina

principală, ridicăm odată și bine și altotul e afară. Observ, că lucrarea aceasta trebuie să o săvârșească două persoane.

Plantarea pomilor.

O condiție principală a pomăritului e: o plantare sau sădire îngrijită a altotului, fiindcă de la modul cum a fost aceasta executată, atârnă creșterea frumoasă și rodirea bogată. Înainte de a răspunde la întrebarea aceasta, trebuie răspuns altor întrebări nu mai puțin însemnate și anume:

Când să plantăm pomii? Răspunsul la această întrebare ni-l dă însuși pomul: *în timpul lui de odihnă!* Cel mai favorabil timp pentru plantare, în general zis, e toamna, când începe răceala și adică îndată după ce pomii au lăpădat frunzele. Atunci, fiind timpul cald și frumos, pomișorul are timp până la sosirea timpului rece, să-și refacă rădăcinile retezate, producând noul perșori, cari absorb. Dacă însă toamna e ploioasă, cu timp rece, atunci amânăm plantarea până primăvara. Dacă primăvara e secetoasă, altotii trebuie să udați în continuu, altfel se vor

usca cu siguranță, pe când cei sădiți din toamnă, vor crește fără împiedecare.

Insemnarea locului de plantat sau însemnarea distanței dela pom la pom.

At un loc mare de plantat, atunci împarte-l în pătrate sau triunghiuri cu laturile de 10—12 metri, dacă locul e mai mic (în grădina de lângă casă) poate fi distanța dela unul până la celalalt și numai de 8 m., după cum și pomii se vor face mai mari sau mai mici. — La nici un caz crengile coroanelor să nu se atingă nici de o parte, nici de alta, căci și pomul, ca și omul, are lipsă de lumină, aer și soare! Prunii ca și merii și perii pitici, pot fi sădiți la 5—6 m. distanță.

După ce am statorit bine distanțele, urmăm la :

Săparea gropilor. Gropile se sapă la locul însemnat mai înainte. Dacă vrem să sădim altori, toamna, facem gropile încă din timpul verei ; dacă vrem să sădim altori primăvara, le facem toamna sau în zilele domoale de iarnă și aceasta din cauză, ca pământul scos din gropi, precum și cel din fundul gro-

plilor, să poată fi expus aerul cald sau rece și apelor de ploaie sau de zăpadă, ca să dissolve materiile nutritive din pământ. — La săparea gropilor să deosebim pătura de pământ de deasupra, punând-o la o parte, iar pătura de jos, în altă parte a gropii, pentru ca la sădirea altotului să aruncăm în fundul gropii pământul care a fost deasupra, fiind mai gras, astfel cel de la fundul gropii va veni deasupra, unde îl mai putem îngreșa după trebuință. Gropile să fie de 1 m. largi și 60—70 cm. adânci. Prea adânci să nu facem gropile niciodată, fiindcă atunci noi dăm prilejul altotului (pomului) de ași adânci mai mult rădăcinile în pământul neroditor din adâncime și atunci pomul nu va putea rodi.

Fiecare altot are lipsă de un par pentru a-l apăra de vânturi. Parul să nu ajungă niciodată mai sus decât până sub creanga cea mai de jos a coroanei; mai scurt fiind, nu ajută nimica iar mai înalt fiind, strică crengele coroanei. Parii să-i implântăm totdeauna în partea sudică a altotului. În cazul acesta, vara, altotul e apărat de razele prea aspre ale soarelui; iarna va fi apărat de îngheț.

La fig. 9, linia punctată: a, b, arată retezarea rădăcinilor și retezarea coroanei cu ocazia sădriti altolilor la loc stabil.

Fig. 10, arată retezarea coroanei în anul al doilea după sădriti.

Pregătirea altoilor înainte de sădriti.

Înainte de a săditi altol, supunem rădăcinile acestora unei examinări minuțioase. Retezăm cu grije rădăcinile vătămate, iar pe cele prea lungi le scurtăm în așa mod, ca tăietura să zăcă totdeauna perpendicular pe pământul din groapă. E bine să ungem tăieturile cu ceară de altol, pentru ca să asigurăm vindecarea lor. (Fig. 6.)

Totdeauna retezăm și coroana altolului, având în vedere forma ce voim a-i da, precum și modul de dezvoltare al rădăcinilor, fiindcă coroana stă în legătură de reciprocitate cu rădăcina. Adică, cu cât rădăcina e mai bine dezvoltată, cu atâta va putea rămânea și coroana mai „plină“ și întors.

Retezatul coroanei se face astfel, că scurtăm vârful ramurilor deasupra unui ochiu. Tăietura o începem cam în dreptul

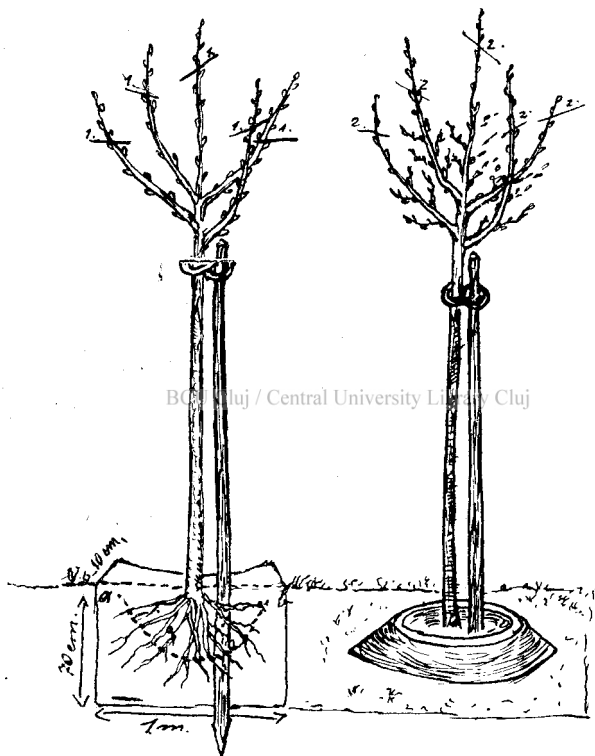

Fig. 9

Fig. 10

miolocului ochiului și cu o tăietură, în diagonală, de 45° , ieșim ceva deasupra ochiului. (Vezi fig. 11, 12 și 13.) Dacă rădăcinile unui altotiu sunt prea puțin dezvoltate sau coroana nu are nicio formă regulată, atunci scurtăm cele 4—5 crenguțe cât se poate de scurt, lăsând numai vreo 4—5 ochiuri. Cu cât altotul ce vom a sădi va fi mai bătrân, cu atât mai scurt îi vom reteză ramurile.

Altoii sădiți toamna, nu se retează în coroană până primăvara următoare. Cei rețezați toamna, pot degera ușor peste iarnă.

Dacă ne procurăm altoii din vreo pepinieră îndepărtată și au întârziat pe undeva cu trenul, să nu ne grăbim cu sădirea lor, ci să-i punem ca să stea cu rădăcinile în apă timp de 24—48 ore.

Plantarea propriu-zisă.

Înainte de începerea plantării altoilor, cu cel puțin 2—3 săptămâni, astupăm gropile cu pământul ce am scos din ele și anume: pământul care a fost la suprafață, îl aruncăm, în fundul groapei, iar cel scos de la fundul groapei, îl aruncăm deasupra. În timp de

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Retezarea coroanei.

Fig. 11 în anul prim.

Fig. 12 în anul al doilea.

Fig. 13 în anul al treilea, când se și pune bază formării etajului, cafului al doilea ș. a. m. d.

2—3 săptămâni, pământul se poate așeza bine până la sădite.

Plantarea o execută totdeauna două persoane și adică: unul ține altoiul pe lângă parastfel, ca gâtul rădăcinii să fie cu circa (cam) 10 cm. mai sus decât suprafața pământului iar celalalt lucrător aruncă țărână peste rădăcini până le acopere. Cel ce ține altoiul, în timpul acesta, scutură mereu și ușor altoiul în sus și în jos, în dreapta și în stânga, pentru ca țărâna să intre și să se așeze tot mai bine printre rădăcini, apoi turnăm apă din greu. Foarte nimerit e dacă facem în grădina o băltoacă cu nămol din lut, amestecat cu gunoiu de vite și apă. Aci tăvălim altoiul cu rădăcinile înainte de a-l planta și atunci putem fi siguri, că altoiul se va prinde. Nici un fel de gunoiu să nu punem în groapă în apropierea rădăcinilor!

Gunoiul băgat acolo se încinge, putrezește și atacă rădăcinile! De ce plantăm altoiul ceva mai sus ca pământul din jur? Pentrucă acesta și așa se mai așează cu pământul din groapă! Să ne ferim a planta altoiul mai adânc de cum acesta a fost în pepinteră. Altoii plantați mai adânc se vor

desvolta cu greu și, la timpul său, nu vor rodi!

Legarea altolilor de pari să se facă cât se poate de slab. Intrebuițăm răchite, imple-tind câte 1—2 în formă de 8, în jurul alto-tului. În anul următor apoi legăm altolii mai strâns lângă par.

Tratarea altoilor peste vară.

Dacă urmează secetă sau altolii nu vor să înfrunzescă, trebuie să-i udăm din greu. Nu ajută udatul, în lunie sau lule, fi scoatem afară, retezăm din nou toate rădăcinile, punem altolul să stea 24 ore în apa în care am pus argilă și baligă de bovine. Apoi sădăm din nou.

Ingrijirea altoilor.

Dacă grădina e în apropierea câmpului sau chiar în câmp, aceasta va fi cercetată, de sigur și de iepuri. Contra acestora apă-răm altolii înconjurându-i cu mărăcini, trestie sau surcei de alun, până la înălțimea de 1 m.

Peste iarnă acoperim farfuria altotului cu gunoii putred sau cu pământ adunat în jurul tulpinei ca un mușuroii pentru a imple-

deca astfel degerarea rădăcinilor încă fragede ale altotului. Primăvara depărtăm gunotul, eventual împrăștiem mușurotul formând în jurul altotului un fel de farfurie în care să se prindă apa de ploate. Altotii tineri nu suferă să fie gunoiți. Gunotul se pune numai la pomii care înfloresc și produc deja roadă.

Retezarea altoilor.

Cu ocaziunea retezării altoilor trebuie să urmărim trei lucruri principale și anume: coroana frumoasă, creșterea și productivitatea pomului. Numai din carte lucrurile acestea însă nu se pot învăța. Așa ceva se poate învăța numai lucrând sub conducerea unui pomolog expert, cunoscând în special natura și felul de dezvoltare al fiecărui fel sau specii de pom. Aci trebuie practică, nu numai teorie! Cine nu are practică, mai bine să nu pună mâna pe cuțit, căci mai mult strică decât dărege. Mai bine să lase ca natura să lucreze, căci aceea nu greșește.

Câteva reguli generale însă, e bine să albe în vedere oricare proprietar de grădină. Acestea ar fi următoarele :

Retezarea de primăvară.

Un pom, care crește încet, trebuie retezat cât de scurt, căci prin aceasta îl ajutăm la creștere, iar dacă crește prea repede, îl retezăm mai lung, atunci vom încetini creșterea prea lungă a ramurilor și se va întări tulpina. În felul acesta, alții vor fi silți și a produce mai curând muguri de flori.

În primul 5—6 ani vom avea în vedere formarea unei coroane frumoase și proporționate. Se vor lăsa la altol 3—4 crenguțe, care vor avea să formeze baza coroanei. Ramura din mijloc, ramura conducătoare, se va scurta mai puțin, iar ramurile laterale, se vor scurta până la $\frac{1}{3}$ sau până de $\frac{1}{2}$. Tăietura se va face așa ca în fig. 9 și 10.

Prunii, cireșii, vișinii și nucii să nu se rezeze niciodată, fiindcă aceștia se pot usca foarte ușor!

Pomii bătrâni nu pot fi rețezați după o anumită regulă. Aci hotărește mai mult gustul și judecata bună a cultivătorului. Ar fi de însemnat însă următoarele puncte:

1. Crengi prea dese, mai ales în interiorul coroanei, să nu lăsăm să se desvoalte,

fiindcă acestea împiedecă aerul și lumina de a circula prin coroană și atunci nu se vor produce fructe frumoase și aromatice.

2. Crengile, cari se încrucișează și se freacă, să fie îndepărtate, fiindcă acestea, frecându-se, se vatămă una pe alta și atunci pomul întreg se poate infecta.

3. Mlădițele de apă ce se formează pe trunchiu și crengile mai dese, să fie îndepărtate fără cruțare ori de câteori se vor ivi. Acelea fură sucii crengilor și al fructelor, dau pomului forma unei măhuri și în urmă, îl fac neroditor.

4. Crengile uscate să fie totdeauna, primăvara, curățite din pom.

5. Să nu curățim toate crenguțele ce se ivesc pe crengile conducătoare, din afară și din mijlocul coroanei, fiindcă acelea vor forma muguri de flori.

Toate tăieturile se vor netezi cu cușitul și se vor unge cu ceară de altot.

Retezarea prunilor, vișniilor și cireșilor se săvârșește cu totul în alt mod, întru cât aceștia produc florile și fructele numai pe lemn de un an și nicidecum mai vechiu,

(pe țepe și frigări). De aceea aceștia îi retezăm numai până sunt foarte tineri; cum și-au format o coroană și pe crenguțe s'au ivit țepe (frigări), le dăm pace!

În primăvara anului al doilea după sădire, trebuie să retezăm pomișorii după anumite reguli. Și aceste reguli, — în lucrarea de față, — mă voi mărgini a le preda numai în general. Reguli generale, pe cari să le poată observa și cine nu e grădinar de profesune, specialist. „Pomul e ca omul“ am auzit zicând pe un pomolog bătrân. Și în adevăr, dacă o bună educațiune se poate da cuiva numai cunoscându-l individualitatea (firea), tot așa e și cu pomișorii: pentru a le putea da forma nimerită, trebuie să le cunoaștem „individualitatea“, vreau să zic: înclinarea spre a se desvolta într'o formă sau alta. Și aici e locul specialistului! Pentru amatori sunt deajuns următoarele generalități, cari se pot aplica altolilor fără prea mare teamă de greșeală.

Se tale ramurile altotului până la $\frac{1}{3}$ sau $\frac{1}{2}$ din lungime. Tăletura se face deasupra unui ochiu ce e îndreptat spre partea externă a coroanei. (Fig. 9, 10, 11, 12 și 13.)

Ramura conducătoare să rămână totdeauna ceva mai lungă decât ramurile laterale. Ramurile crescute la loc nepotrivit se îndepărtează de tot sau se scurtează la 1—2 cm., ca din acestea să se desvolte muguri sau lemn fructifer. (Vezi fig. 10, 11, 12 și 13.)

După ce ramurile, 4—5 etajul (catul) prim de din jos, s'au întărit deajuns, putem proceda la formarea unui nou etaj (cat), — la înălțime de 50 cm. — din ramura conducătoare ș. a. m. d. (Vezi fig. 14 și 15.)

În general putem zice:

Ramurile deopotrivă de groase și de subțiri să se scurteze mult, până la 3—4 cm. Ramurile deopotrivă de tari și bine dezvoltate, se vor lăsa mai lungi.

Dacă ramurile sunt în mod neregulat dezvoltate, unele mai groase, altele mai subțiri, vom lăsa neretozate pe cele mai debile și vom reteza pe cele prea bine dezvoltate. În modul acesta vom obține o creștere regulată și proporționată a coroanei.

Cercetăm mereu legăturile ca să nu fie prea strânse și nici prea slabe.

Farfuria sau discul altoiului să fie totdeauna curățită de burulană.

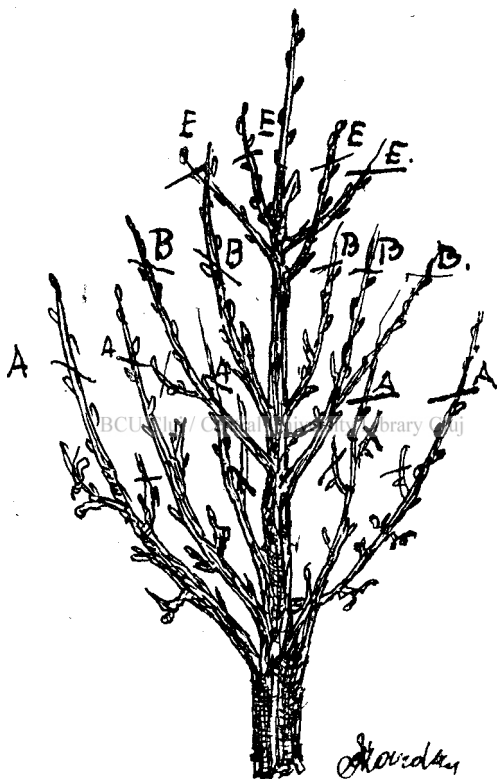

Fig. 14

Piramidă formată din trei etaje, caturi: A. B. E.
Etajele să fie 50 cm. departe unul de altul.

Retezarea și gunoirea de toamnă.

Prin retezarea de primăvară a altolilor urmărim mai mult dezvoltarea lemnului. Prin retezarea și gunoirea de toamnă urmărim mai mult dezvoltarea și înlesnirea productivității pomilor. Operațiunea aceasta o facem la încheierea circulațiunii a doua a sucului nutritor din pom, fiindcă numai atunci se pune bază formării mugurilor producători de flori. Mugurii productivi se desvoltă cu atât mai sigur, cu cât suc (seva) unui pom va fi mai bogat în materii nutritive și cu cât acest suc va circula mai încet. Prin o gunoie puternică cu materii ce conțin fosfor și potașă, îmbogățim sucurile trebuincioase la dezvoltarea mugurilor fructiferi, pe când prin retezare sporim în mod măiestrit circulațiunea sucului. (Fig. 15.)

Condițiunea principală pentru o bună reușită e cea mai mare concentrare posibilă a sucurilor nutritive în muguri, fără îmboldirea acestora la o nouă îmbobocire.

Indeplinirea acestei condițiuni principale nu depinde însă numai de noi ei, în partea cea mai mare, de împrejurările climatice, de

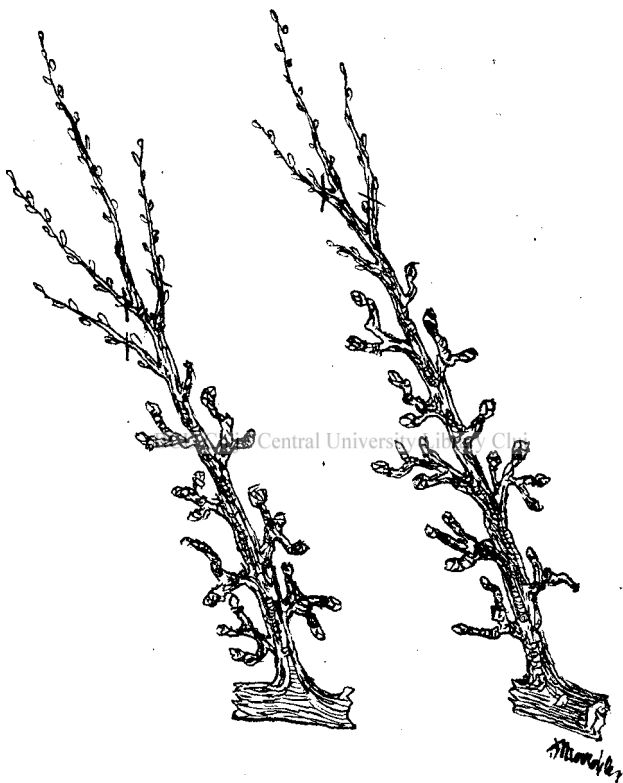

Fig. 15

Retezarea ramurilor laterale în scopul de a obține lemn roditor și spre a promova desvoltarea potrivită a coroanei.

natura solului, de dezvoltare și de temperatură. *Vom gunoi, deci, atunci când circulațiunea sucului e pe sfârșite.* Acest timp potrivit îl putem cunoaște de pe întărirea (inlemnoșarea) mlădițelor anuale și când în vârful acestora se va fi format deja un mugur terminal puternic! Gunoirea aceasta să nu se facă cu materii lichide, ci solide. Retezatul de toamnă încă să se facă mai bine pe la începutul lui Octombrie.

După toate aceste alergări putem stabili următoarea regulă :

Vrem să îndemnăm, să îmboldim creșterea lemnului : gunoim primăvara ; vrem să avem poame mai multe : gunoim toamna.

Ceara de altoit.

Pentru ca tăieturile și diferitele rane, cauzate altoilor și pomilor fructiferi, — prin nobilitare sau retezarea unor ramuri, — să nu fie expuse influenței dezastruoase a agenților atmosferei, adică : să nu poată pătrunde apa sau razele prea aspre ale soarelui, vântul, care usucă sau gerul, care cauzează înghe-

șarea și apoi putrezirea lemnului, întrebuințăm „*ceara de altoit*“.

Aceasta e de două feluri: 1. caldă — curgătoare și 2. rece — curgătoare.

Eu prefer pe cea *rece* — *curgătoare*, fiindcă e mai ușor a lucra cu ea.

Compoziția acestela, — după Lucas, — e următoarea :

Într'un vas de fier toptm, încet și la foc domol, 1 kgr. rășină albă sau sacâz (colofoniu alb). După ce aceasta s'a toptit și începe a se domoli, dar încă e tot curgătoare, turnăm peste ea, — mestecând mereu, — 300 grame alcool (de 90⁰/₀). Acest alcool, înainte de a-l turna peste rășina topită, îl punem cu sticla într'un vas cu apă caldă pentru a-l încălzi puțin.

După ce aceste două materii le-am amestecat bine, mai adăugăm la ele 70 grame oleu de in și mestecăm până când căpătăm o materie uniformă și destul de lipicioasă. *Aceasta e ceara de altoit rece* — *curgătoare*.

O turnăm apoi, până încă e călduță, într'un vas de tînchea, cu gura destul de largă. Vasul îl ținem apoi bine închis, până la întrebuințare.

Dacă vasul (cu ceară) stă mai mult timp deschis, evaporează alcoolul (spirtul) și ceara se întărește. În cazul acesta punem vasul cu ceară într'un vas cu apă caldă și adăugăm, din nou, atâta alcool (spirt), amestecând, până ajunge iarăși bună de altot.

Gunoirea pomilor.

Pomul, pentru a putea crește și prospera, are lipsă de căldură, de lumină solară, de umezeală și de o mulțime de materii pe care, parte le ia cu ajutorul frunzelor, din aer, parte le absoarbe cu rădăcinile, din pământ. Materiile acestea din urmă, le numim materii nutritive ale pomului și sunt următoarele: Oxigen, hidrogen, acid carbonic, azot, fosfor, sulf, potasă, var, magneziu și fier.

O parte din aceste materii se află în aer, o parte în pământ. Cele din aer, în cantități foarte mari, nu se secătuesc niciodată, cele din pământ, în cantități mai mici însă, da. Acestea trebuie înlocuite și cel mai bun mijloc de înlocuire e gunoiera cu gunoiera de vite. Un car de gunoiera de vite conține următoarele cantități de

acid fosforic	2	kg.
azot	4	"
potasă	5	"
var	4 ¹ / ₂	"

1. Acidul fosforic promovează dezvoltarea fructelor;

2. Azotul promovează vleața și creșterea lemnului și frunzelor. Frunzele capătă verdeață închisă și fructele culoare frumoasă;

3. Potăsa mărește puterea de rodire, întârește lemnul și îl face rezistent contra gerului și contra boalelor. Fructele capătă aromă;

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4. Varul încălzește solul, face coaja lucie, omoară multe insecte stricăcioase și tot prin var capătă fructele dulceața.

Drept dară să aveți pomi și poame, dați-le gunotul. Gunotul însă să nu zacă și să nu atingă tulpina!

Cauzele nerodirii pomilor și combaterea acestor cauze.

Nu e ușor lucru a statorni la prima vedere din ce cauză, un pom oarecare, încează de a mai rodi sau că, cu toate că e

sădit de o grămadă de ani, el crește fără încetare, dar de rodit, nici vorbă. Astfel de cazuri sunt foarte multe și de aceea mă voi uita a înșira în cele următoare pe cele mai cunoscute și anume :

1. În unele împrejurări însuși solul și clima sunt improprii și nepotrivite unor soiuri de pomi.

În astfel de locuri e bine să nici nu încercăm sădirea altorilor, fiind orice cheltulă făcută de geaba ;

2. Se poate întâmpla, că pădureții cari servesc suport pentru altoire, nu se potrivesc cu mlădițele nobile ce le altoim pe ei.

În cazul acesta să ne ferim a aduce port-altoli (pădureții) din pădure, ci să-i prăsim noi în grădină, din sămânță aleasă ;

3. De multe ori mlădițele sunt luate dela un pom care e de neam neroditor.

E bine ca mlădițele să ni le culegem noi înșine sau să ni le procurăm dela oameni de încredere ;

4. Sunt unele soiuri de pomi, cari cer un timp mai îndelungat până să înceapă a rodi, cum e d. e. mărul Gravenstein, Borsdorfer, mărul Pătul, Poitic, Mașanski sau

părul Prăsad etc. Aceste soluri încep să rodească abia după 10—15 ani și aci nu ajută decât numai așteptarea și indulgența;

5. Altoiul a fost sădit prea adânc, — de sigur din neștiință.

Acest neajuns îl putem combate numai scoțând altoiul (pomul) și replantându-l din nou, după toate regulile sădirii pomilor.

Un pom sădit prea adânc nu va rodi niciodată în cantități satisfăcătoare;

6. Solul care conține prea multă umezeală nu e potrivit pentru plantare de pomi. Apa, umezeala prea abundentă împiedică aerisirea solului, lemnul crescut în primăvară, nu poate să ajungă la deplină coacere până toamna și astfel, în iarna următoare degeră și pier mugurii de floare.

Astfel de locuri nu se plantează cu pomi, ci numai în cazul când apa poate fi condusă, prin drenaj, la locuri mai joase;

7. Solul lipsit de materii nutritive (sărăcit) poate fi făcut roditor prin gunoieră sau îngrășare;

8. Șesuri expuse unor curenți reci sunt nepotrivite pentru pometuri;

9. Pomii mai pot fi oarecum forțați să rodească dacă de jur-împrejurul lor, dela trunchiu $1\frac{1}{2}$ —2 m., se sapă un șanț de 50—60 cm. adâncime, tăindu-se toate rădăcinile ce ne vin în cale. La vârful rădăcinilor scurtate se vor forma o mulțime de peri absorbantți. Perii absorbantți au o deosebită influență asupra formării lemnului productiv (roditor). Această lucrare trebuie făcută primăvara, pe când începe circulația sucului în pom. Prin această procedură se împiedecă creșterea nebunească a lemnului și se protejează dezvoltarea mugurilor fructiferi.

Solul prea gras încă poate împiedeca productivitatea pomilor, mai ales când solul conține prea multe materii azotoase.

În cazul acesta dăm pomului praf de var din greu;

11. Pomii prea pușini roditori mai pot fi forțați la o rodire mai îmbelșugată, dacă legăm vârfurile crengilor ce merg spre vârful pomului cu sârmă sau sfori, le tragem la vale astfel ca crengile să formeze câte un semicerc. Prin procedura aceasta încetinim coborîrea sucului ce, în circulația sa, coboară iarăși spre trunchiu. În urma înceti-

nirii circulației, se vor desvolta mai mulți muguri producători de flori, decât de cei producători de lemn.

Cele mai însemnate boale ale pomilor și combaterea lor.

Cauzele cari produc boale la pomi sunt foarte variate. De multe ori poziția locului, solul necorespunzător, temperatura aspră, tratarea greșită a pomului, vătămări externe etc. pot cauza perirea pomului. Datorința noastră să căutăm cauzele cari produc boala, ca apoi, îndepărtându-le, să asigurăm starea sănătoasă a pomului.

Boale mai însemnate sunt:

Tăciunele.

E ușor de recunoscut. Abia pui mâna pe creangă sau tulpină și îndată vezi, că te-ai umplut de funtingine. Boala aceasta atacă coaja, care la început se înegrește, apoi se usucă, creapă și în urmă atacă și lemnul, care ajunge brun, apoi se usucă.

În cele mai multe cazuri, boala aceasta e cauzată de degerare sau pământul conține

prea multă apă sau din contră: pământul e prea uscat. Se mai poate naște boala aceasta și atunci când pomul e gunoit cu prea mult gunoiu proaspăt. Ca să îndepărtăm cauza care produce boala, să tăiem partea atacată, ungem rana, dacă e mai mare, cu un amestec de argilă, gunoiu de vacă și cenușă.

Cangrena.

Aceasta atacă mai ales merii. Pe crengi și chiar și pe tulpină se văd tumori (umflături) care cu timpul se deschid, producând rană deschisă. De pe marginile ranelor curge o fluiditate ca zeama de gunoiu. Întâi se usucă crengile, rând pe rând, de sus în jos, până pier pomul. Cauzele acestei boli pot fi: sol prea umed; sădire prea adâncă; lipsă de gunoiu mineralic sau sol lipsit de var. Ca mijloace de vindecare se recomandă: gunoirea cu var, fosfat, potașă; drenarea terenului; tăierea lemnului atacat până la cel sănătos și spălarea ranei cu o soluțiune de acid sulfuric sau calcean, cu ajutorul unui petec de postav. Ungem ranele cu ceară sau argilă.

Altoi tineri, dacă sunt atacați, să fie scoși din grădina și arși și aceasta din cauză, că au fost altoiți cu surcei luați dintr'un pom infectat.

Seurgerea de gumă.

Această boală atacă mai ales prunii, creștii și vișinii. Seva (sucul) din celule se modifice, străbate prin coajă afară, se întărește și astfel stă în drum la circulația sevei.

Adeseori această boală provine din rezervația prea târzie a crengilor; din cauza schimbării prea repezi a temperaturii sau din lipsa de materii nutritive. Seurgerea gumei o putem vindeca, tăind cu un cuțit bun rana formată, ungem aceasta cu ceară de altoi sau „săpun negru“. — O putem vindeca și frecând rana cu macris sau legând rana cu cataplasme mutate în oțet.

Gălbinarea.

Frunzele galbene arată boala de care suferă pomul. Aceasta provine din două cauze: lipsa totală a fierului din pământ sau fiindcă subsolul e inundat de apă. Pentru vindecare presăram o mână de calatcan

prin gunoiul cu care gunoim. Dacă apa e de vină; facem șanț și scurgem apa.

Degerarea.

Altoi tineri sufer adeseori din cauza gerului. Altoi degerați se cunosc de pe petele brune de pe coaja din partea sudică a tulpinei. Îndepărtăm coaja atacată cu un cuțit bun, ungem ranele cu ceară de altoit. Pentru ca altoii să nu degere îi văruiți în lunile de toamnă.

Pătarea poamelor.

De multe ori, deja la 4—5 săptămâni după cules, observăm pe mere și pere niște pete negre. Acestea sunt cauzate de un burete numit „fusteladiu“. Contra acestuia putem apăra pomii stropindu-l ca și pe vița de vie cu „soluțiune de bordo“ (piatră vânăță, dizolvată în apă și amestecată cu lapte de var).

Dușmanii pomilor.

Șoarecele de grădină.

Cel mai mare dușman al altoilor este și rămâne „șoarecele de grădină“. E de mărimea unui sobol, (cârtițe) de culoare ca-

stanie. Are obiceiul de a roade toate rădăcinile altorlor. Fiindcă face coridoare largi pe sub pământ, e ușor de constatat locul unde se ține. Se poate omori cu morcovii otrăviți și introduși în coridoarele lor. Cel mai sigur mijloc însă rămâne hârlețul; să-l căutăm și să omorim toată prășila.

Cărăbușul sau gândacul de Mai.

Acesta roade fruzele pomilor și îl putem nimici ușor. Mai primejdioasă e însă larva acestuia. Roade rădăcinile altorlor. Aceștia nu-l prea putem noi stârpi, făr' atunci când săpăm grădina, să-l adunăm și nimicim. Ne ajută la stârpirea acestora cârtița și ariciul. Să ne bucurăm când pe aceștia îi întâlnim în grădina de pomi.

Gărgărița mugurilor.

Un insect mic, negru-brun, cu bot lung și ascuțit. Acesta găurește primăvara, mugurii de floare și depune ouăle în găurice. Înainte de a înflori pomul, ies din ouă larvele, care îndată încep a roade floarea până încă e în boboc. Face pagube mari. Il putem stârpi numai scuturând des pomii, ca apoi

să aibă găntile ce aduna. Să curățim iarna tulpinile pomilor de mușchii și coajă uscată, fiindcă peste iarnă se țin bucuros acolo.

Gărgărița merelor.

Seamănă mult cu cea de mai sus. Aceasta găurește, pe la finele lui Iunie, poamele și depune un ou în găurice. În scurt timp se desvoaltă din acesta o larvă care mănâncă miezul până la sâmburi, se îngrașe bine, apoi iese afară, — de multe ori cade cu poamă cu tot jos — intră în pământ, unde se împăpușează, trece prin metamorfoză, apoi iar își începe munca distrugătoare, până toamna. Ii putem nimici numai adunând și nimicind poamele viermânoase.

Geometrul (cotarul) e cel mai păgubitor flutur de noapte. Nici gerul din Noiembrie și Decembrie nu-l împiedică în relele lui. Atât fluturul (bărbătușul) cât și muierușca (gândăcel de culoare cenușie-închisă) fără aripi, îi putem întâlni prin grădinile de pomi pe la finea lui Octombrie, până prin Decembrie. Fluturașul zboară nestingherit printre crengile pomilor, pe când femeiușca se urcă pe tulpină până la muguri. Pe fiecare mugur

depune un ou, apoi piere. Primăvara, deodată cu înmugurirea pomilor, ies și larvele din ouă, intră în mugur și astfel nimicesc orice recoltă. Aceasta se întâmplă prin Mai până în Iunie. În luna Iulie—Septembrie se coboară larva (omida) verde-cenușie, pe un fir de mătase, jos la pământ. Aici se împăpușează și, în luna Octombrie și Noiembrie, iarăși, își începe activitatea distrugătoare, depunând ouăle pentru primăvară.

Cel mai sigur mijloc de apărare contra acestora este să legăm în jurul pomilor „chimirurile de cleiu”, cam la înălțime de 1 m. de la pământ, deja de la începutul lunii Octombrie. Facem aceste „chimiruri” din carton lat de 15 cm. Le înfășurăm în jurul trunchiului, aproape de marginea de sus legăm strâns cu o sforțică, marginea de jos rămâne deschisă, ca o pâlnie întoarsă. Ungem acest chimir pe partea lăuntrică cu cleiul făcut pe cum urmează: 5 dl. (deciletri) ulei de rapiță să amestecăm cu 1 dl. unsoare de porc; le fierbem acestea la foc domol până mai rămâne o cantitate de 4 dl., în alt vas punem 1 dl. terebentină groasă, în aceasta turnăm 1 dl. colofoniu, mărunțit bine și după

ce colofontul s'a dizolvat bine în terebentină, le adăugăm în vasul cu rapiță și unsoare, amestecând încontinuu. După răcire ungem cu un pământuț massa aceasta pe internul chimirilor descrise și legate deja pe pom. Dacă massa e prea groasă, o lungim (subțiem) cu ulelu de rapiță. Aceasta nu se usucă nici în două luni. — Act se lipsesc apoi toate insectele vătămătoare și, nemaiputându-se urca în coroană, nu mai pot face pagubă.

Depănătorul merilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Omida de măr.)

Tocmai a căzut un măr mare, roșu pe o parte; fug copiii pe 'ntrecute care să-l ridice mai curând. Cel mai iute de pieilor îl ridică și cu mare bucurie mușcă o bucată bună din el. Deodată aud: „Bată-l să-l bată, un vierme“! Nu e vierme, răspund eu, ci e omida, de culoare roșie, a unui fluturaș de culoare surte-brună, cu două puncte arămiu pe vârful aripioarelor. Omida acestuia ajunge astfel în măr, că primăvara, când mărul e înflorit, fluturașul sboară dela floare la floare,

depune un ouşor adânc în calicelul floarei. Florile cad, merişorul se desvoaltă şi închide în internul său ouşorul. Din ouşor se desvoaltă omida, care începe a roade sămburii mărului şi mărul trebuie să cadă. Dacă mărul se ţine bine în codiţă, omida mânăncă din miezul mărului până îşi face un coridor pe unde poate ieşi afară, se lasă, pe un fir mătăşos, jos la pământ, unde se împăpuşează, apoi apare iarăşi ca flutur. Prin luna lunelute, fluturaşul iarăşi sboară prin coroana pomului şi acum îşi depune câte 1—2 ouşoare pe fructele frumoase, în locul acoperit de o frunză sau unde două mere se ating unul de altul. Omida ce iese din ou, intră în miez, face mărul „viermănos“. Aceste mere iarăşi cad la pământ sau sunt duse toamna şi păstrate în pivniţă. Aici omidele se împăpuşează într'un colţ al pivniţei, ca apoi în primăvara următoare să înceapă din nou distrugerea poamelor.

Li stărpim nimicind merele căzute pe jos şi înfăşurând tulpina pomului cu o suclură de fân, încă în luna Mai. Omidele cari vor să se împăpuşeze, intră bucuros sub acel „brâu“, de unde noi îi putem uşor nimici,

Păduchele de sânge (sau lănos).

È o insectă care e în stare să nimiclaşă merii dintr'un ținut întreg. Atacă mai ales mlădişele de 1—2 ani, precum și locurile unde, făcându-se o rană, aceasta nu a fost acoperită cu ceară de altot. Trăiește în colonii mari și ca să fie apărat de umezeală și răceală, se acopere cu o materie lănoasă și albă. Dacă apăsăm cu degetul pe acea materie se înroșește. È sucul ce țese din insecte, de aceea li s'a și dat numele „de sânge“. Într'o vară se înmulțește în mai multe generațiuni. Unele au aripi, altele nu. Cele aripate zboară în toate părțile și așa umplu ținuturi întregi.

Se hrănesc numai cu sucul pomilor pe cari îl atacă, așa că își înfig trompa ascuțită în coaja subțire a mlădişelor tinere. Coaja creapă, se umflă, se usucă, mărul nu mai rodește și în câțiva ani plere pomul. Un pom mare e aproape imposibil (peste puțință) de curățit, putem însă scăpa altoii tineri. Se recomandă mai multe rețete, mai mult sau mai puțin scumpe. Eu recomand următoarea: amestecăm $\frac{1}{2}$ litru petrol lampant cu $\frac{1}{2}$ ltr. uleu de in sau rapiță sau unt de lemn ranced,

scuturăm bine, ungem apoi cu un pământuț sau spoitor mic, toate părțile altoiului, până sub grumazul rădăcinii, turnăm apoi lapte de var pe pământul de sub coroana altoiului și vom scăpa de „păduchii de sânge“. Tratamentul acesta îl vom face primăvara, la începutul lui Martie, pe când mugurii dorm.

Afară de dușmanii acei amintiți, mai sunt o mulțime de dușmani ai pomilor, pe care nu-i mai amintesc, fiind cunoscuți, chiar și de copiii din școala primară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prietenii pomilor.

Dacă plugarul și grădinarul au mulți dușmani, trebuie să recunoaștem că Creatorul a purtat de grijă, ca aceștia să albească și prietenii, care în lupta contra celor răi, dau omului un ajutor foarte însemnat. În cele următoare vom numi numai pe vreo câțiva dintre aceștia, căci e bine a aminti cât de des pe acela care ne ajută, ca apoi, la rândul nostru, să le dăm ajutorul nostru și să-l protejăm.

Sobolul (cârțița) trăiește numai cu insectele ce le prinde pe sub pământ.

Ariciul vânează noaptea întreagă după șoareci, cărăbuși, viermi, gândaci și coropiște.

Liliacul încă se nutrește numai cu fluturi ce zboară noaptea.

Uliul și *bufnița* prind o mulțime de șoareci, *cucul* mănâncă numai omidele păroase pe cari alte pasări nu le mănâncă.

Gheunoaiele, de tot felul, pustiesc tot felul de insecte cari se încuibază sub coaja și în lemnul putred al pomilor.

Dintre pasările cântărețe amintim numai vreo câteva: Graurul, cinteza, muscartul, priveghetoarea, prihoriul, rândunica, sturzul, ciocârlița, pițigoiul și altele multe, multe. Acestea sunt cari apără grădinile și câmpurile noastre! Următorul exemplu ne va lumina.

Exemplu: Un copil sburdalnic, fără a-și da seama, că face o faptă rea, culege cinei pușori din cutbul unei pitulici sau prihoru. Fiecare pușor are trebuință de nutremânt, la zi 50 de omide, pe cari părinții lor le prind și le duc pușorilor, cu totul deci, zilnic 250 omide. Pușorii ar fi ajuns sburători după 4—5 săptămâni; să zicem, că în 30 zile aceștia ar fi puștit 7500 omide. Omidele,

din cauza cutbului devastat (stricat), nu sunt pustite, ele rod fiecare pe zi o cantitate de flori și frunze, cât cântărește corpul lor, să zicem iarăși, că o omidă roade zilnic numai o floare, într'o lună roade 30 flori, iar cele 7500 omide vor devora (mânca) laolaltă 225,000 flori. Dacă copilul nu ar fi devastat (stricat) cutbul, ai avea tu și vecinii atât cu 225,000 bucăți de poame mai multe. Cruțați deci cutburile păsărelelor și câștigul va fi al vostru.

Reguli pentru cultura pomilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. *Compoziția pământului și alegerea altoilor.*

În pământ neroditor (sterp), prea nisipos, prea pietros sau prea apătos să nu plantăm pomi, fiindcă ne vom face numai spese zadarnice.

Alege numai pomii cari se potrivesc cu pământul, pozițiunea și clima locului tău.

Cumpără-ți altoii dintr'o pepinieră cu bun renume. Altoii să aibă tulpină frumoasă, rădăcini multe și subțiri, iar coroana să fie bine formată.

2. *Plantarea.* Plantează altoii, de e posibil (cu puțință), toamna, după căderea frun-

zelor și fă gropile de 1—1,50 m. largi și 50—80 cm. adânci.

Altotii pe cari nu-i poți sădi îndată după cumpărare, îngroapă-i cu rădăcinile în pământ.

În pământul prea răvănos plantează pomii primăvara, fă însă gropile de cu toamna, ca pământul să se poată „dizege“ prin înghețare.

Cu o lună de zile înainte de plantare, aruncă pământul $\frac{1}{2}$ în groapă ca să se poată așeza până la plantare.

Rădăcinile vătămate reteză-le cu un cuțit bun. Scurtează bine numai rădăcina principală, iar pe cele laterale lasă-le cât de lungi și apoi, când le pui în groapă, îndolește-le cât de tare, fiindcă acestea la fiecare cotitură slobod rădăcinuțe subțiri cu cari absorb nutremântul și pomul cu atât mai bine se va hrăni. Rădăcina principală a perilor trebuie cu mult mai scurt retezată decât a merilor.

Nu sădi pomul mai adânc în pământ de cum a fost în pepinieră.

Astupă cu degetele golurile de prin rădăcini, apoi toarnă apă din greú, ca să se

împotmolească bine rădăcinile cu nămol. Altotul să nu fie prea strâns legat de par.

Acopere discul (farfuria) altotului cu gunoiu pătos, ca să nu se usuce prea curând.

3. *Distanța dintre altoi.*

Nu sădi altoii prea aproape unul de altul. Merii, perii și cireșii se sădesc la distanță de 8—12 m.; nucii numai la 12 m.; prunii și pomii pitiei pot fi plantați și numai la 5—6 m.

Printre altoii de meri și peri putem planta pruni, fiindcă aceștia, până la dezvoltarea celor dintâi, vor rodi și se vor și sfârși.

4. *Înlocuirea pomilor bătrâni.*

În locul unde ai îndepărtat un pom bătrân, să nu mai sădești altul. În locul acela pământul e cu totul sărăcit. Dacă nu se poate altfel, sapă în locul acela o groapă de 2 m. largă și 1 m. adâncă. Adu apoi din alt loc pământ bun și umple groapa cu acesta; așa poți planta altotul.

5. *Rețezarea altoilor.*

Coroana altotului să fie în proporție cu rădăcina. Avem altot cu rădăcini puternice, putem lăsa și coroana mai plină; avem altot

cu rădăcina mai puțin dezvoltată, retezăm și coroana mai tare. Să lăsăm la altotiu numai atâtea ramuri, cât credem, că vor fi de ajuns pentru formarea bazei coroanei. — Ramura conducătoare, din mijloc, să o lăsăm cu 5—6 ochiuri mai lungă decât cele laterale, astfel, ca altotul să aibă aspectul unei piramide. Retează altotii numai până când le-ai dat forma recerută coroanei; după aceea aiți grijă numai ca crengile să nu se frece și să nu se prea îndese, făcând din altotiu o mătură. (Vezi fig. 11, 12, 13, 14 și 15.)

6. *Ingrijirea altotilor și a pomilor bătrâni.*

a) Să ferim altotii de iepuri. Aceasta o putem face împrejmuid tulpina cu spini și cu o pânză de sârmă. Discul altotului să-l săpăm mai de multe ori peste vară;

b) Coaja crepată, mușchiul și lichenele să nu le suferim niciodată pe tulpina și crengile pomilor. Crengile uscate le îndepărtăm cu fierăstrăul, tăindu-le des de lângă trunchiul și ungem rana cu ceară de altotii;

c) Dărutește tulpina și crengile pomilor, toamna, cu var, vei omori prin aceasta o sumedente de insecte și vei feri pomișorii de degerare;

d) Adună merele viermănoase și le nimiceste cu omide cu tot;

e) Nu lăsa ca copiii să asvârle cu pietri după pasările din grădina.

7. *Gunoirea pomilor.*

Gunolește pomii de câte ori vezi că rămurilele anuale nu cresc. Fă în scopul acesta, pe sub vârful crengilor, jur împrejurul pomului, un șanț sau găuri de 30—40 cm. adâncime, umple acesta cu gunolu putred sau cu must de gunolu lungit de 5 ori cu apă. Sau gunolm toamna foarte târziu sau lăsăm până primăvara. Dacă am gunoi toamna înainte de stagnarea (încetarea) totală a circulașunet sucului, altotii ar putea începe să crească din nou și atunci ar îngheța pe iarnă.

8. *Realtoirea pomilor improprii.*

At un pom ce nu produce fructe bune, retează-i toamna 3—4 din crengile cele mai de jos și altotește-le primăvara; în anul al 2-lea tătem alte crengi și le altoim. În anul al 3-lea altoim cele din urmă crengi.

9. *Intinerirea pomilor bătrâni.*

Dacă at un pom bătrân, care cu tot gunoitul, nu mai rodește, întinerește-l, adică

taie toate crengile pe $1/2$ încă în luna Ianuarie—
Faur și formează-l coroană nouă din mlădi-
țele ce vor crește.

10. Recoltarea (culesul) poamelor.

Poamele pot fi împărțite, după timpul de
coacere și durabilitatea lor în :

1. *Poame văratice*, cari ajung la deplină
coacere, începând din luna Iulie până la în-
ceputul lui Septembrie ;

2. *Poame tomatice*, cari ajung la deplină
coacere, începând din luna Septembrie până
la mijlocul lui Noiembrie ;

3. *Poame iernatice*, cari ajung deplina
lor coacere, — devenind bune de mâncat, —
abia după mijlocul lui Noiembrie, până târziu,
în lunile de primăvară.

După folosul ce putem trage din poame,
le putem împărți în :

1. *Poame de desert*, cu un gust aromatic,
sunt fuzibile (se topesc în gură), au o formă
plăcută și culoare frumoasă ;

2. *Poame pentru gospodărie*, ce obținem
dela pomi foarte roditori, dar fructele lor
sunt potrivite numai pentru fierț și pentru
uscăt ;

3. *Poame pentru comerț*, care sunt mult căutate pentru bunătatea și durabilitatea lor și care, fiind foarte rezistente, pot fi expediate la mari depărțări fără a suferi prea mult;

4. *Poame pentru fabrici*, care se potrivește numai pentru fabricarea de vin, marmeladă, oțet și rachiu.

Poamele vâratice și tomatice ajung la coacere deplină și sunt comestibile (pot fi mâncate) chiar și în momentul când le culegem de pe pom. Nu tot așa stă lucrul cu poamele *iernatice*. Acestea își ajung coacerea deplină târziu, după ce le-am cules de pe pom abia la 3—4—5 luni de zile. În acest timp se desvoltă în ele zahărul, miezul lor devine fraged, coaja lor cedează unei apă-sări ușoare și se afundă ușor în miez; coaja lor mai capătă o culoare mai plăcută și, în general, capătă un miros și aromă mult mai pronunțată.

Recolta (culesul), având în vedere frumusețea și durabilitatea poamelor, precum și, având în vedere crușarea pomilor, trebuie să se facă cu cea mai mare îngrijire. Scuturatul și baterea pomului cu prăjina sunt

lucruri prea brutale! În cazul acesta fructele se bătucesc, trec curând în putrefacție, își pierd valoarea și astfel ne cauzăm noi înșine pagubă. Numai un om cu adevărat încă necopt la minte, scutură sau bate cu prăjina poamele de pe pom.

Chiar și când culegem poamele cu mâna trebuie să fim cu deosebită grijă ca să nu rupem deodată cu poamele și rămurelele și frigărușele pe care acestea au crescut, — ori cât de mic ar fi acestea, — căci, bine se știe că, până să crească alte rămurele roditoare, trebuie să așteptăm, cel puțin, 2—3 ani și lată, altă pedeapsă! Pomul va rodi mai puțin timp de 2—3 ani de-a-rândul!

Poamele ternatice să se culeagă cât de târziu de pe pom, chiar și puțină răceală nu le strică. Am putea zice că, puțină răceală promovează dezvoltarea zahărului și aroma în poamă.

Să nu culegi poamele niciodată după ploate sau chiar umede!

Nu șterge ceara de pe poame în timpul culesului! Natura a îngrijit ca tocmai aceea să apere poamele de mulți agenți externi,

După ce ai cules poamele, pune-le, înainte de a le așeza la ternat, într'un local răcoros și bine aerisit, timp de vreo 10—15 zile, spre a se sbici și numai după aceea așează-le la locul destinat, în depozit.

Repetăm: cu cât poamele ternatice vor fi mai târziu culese, cu atâta mai plăcute și mai aromatice vor deveni! *Să facem dar culesul acestora începând din 5—20 Octombrie.*

A statori o dată fixă pentru culegerea poamelor ternatice e imposibil, fiindcă aceasta depinde de multe împrejurări. Depinde foarte mult de la o vară sau toamnă mai mult sau mai puțin călduroasă sau chiar ploioasă; poziția locului și compoziția solului încă decid foarte mult. Într'un pământ călduros și plin de materii nutritive, poamele se vor coace cu mult mai curând decât într'un pământ dosnic, argilos și greu.

Mai joacă un rol important și etatea pomilor. Fructele unui pom bătrân se coc mai târziu ca ale unui pom tânăr; ale unui pom înalt, mai târziu ca ale unui pom pitic a cărui coroană e mai aproape de suprafața pământului. Deci, să nu ne mirăm dacă poamele a doi pomi de același fel nu se vor coace în unul și același timp.

PARTEA A II-A.

Pomii în raport cu clima, poziția și solul,
precum și o descriere sumară a diferite soiuri de poame,
a căror cultură e mai rentabilă.

A) Mărul.

Nu ori-ce colț muctgăios și din toate părțile învăluit în umbră priște pomilor roditori. Și aceștia au lipsă de aer, lumină și soare. Se înțelege dela sine, că diferitele soluri singuraticke au și ele pretensiuni variate.

În general zis mărul prosperează mai bine în locuri sub-deluroase și colinoase. Pozițiuni cu înclinări domoale spre est, vest și chiar spre nord, — dacă sunt apărate, — fi sunt mai prielnice decât o pozițiune sudică pe care ziua întreagă o arde și usucă soarele.

El cere un strat de pământ mai gros, gras și nicidecum uscat, care să fie argilos-nisipos și prin care apa să poată pătrunde cu înlesnire.

a) Meri vâratice.

Astrachanul alb.

Pomul e potrivit pentru orice formă, lemnul lui se desvoaltă bine, nu face coroană

prea mare, e foarte rezistent, din care cauză poate fi plantat chiar și în regiuni mai aspre și vânturoase. În pământ încă nu e prea alegător. Merele ajung la o mărime mijlocie; au coaje luate, la început verde, mai târziu albă, spre soare puțin roșcat. Miezul e alb și se topește în gură, cu must dulce zaharos. În regiuni mai calde se coace deja în luna Iulie, în locuri mai reci, în August.

Astrachanul roșu.

Merele acestea se deosebesc de ale Astrachanului alb numai prin culoarea roșie și că sunt ceva mai acruțe. Condițiile de dezvoltare sunt deopotrivă.

Virginia roză.

Pomul ajunge la o mărime însemnată, se împacă cu orice sol și poziție; reușește bine și în locuri muntoase și nu cere prea multă umezeală. Formează piramide frumoase și produce multe mere mari, de culoare roșie, cu gust dulce-acrișor și aromatic. Se coace în luna August.

Charlamovsky.)*

Un pom ce-și are originea în Rusia. Lemnul se desvoltă foarte tare și preferă

*) Citește = Șarlamouschi.

locurile umede. Fructul ajunge la o mărime potrivită, cu coaje subțire care mai târziu devine galbină, cu verigi roșii. Miezul alb gălbui are gust dulce-acrișor, cu multă aromă. Poamele rezistă bine contra vânturilor. Se coc prin luna lui August.

Mărul oarzen (Clar alb).

Acest pom să nu lipsească din nici o grădină, mi-a zis odată un grădinar iscusit și, într'adevăr, merită toată atențiunea, el se poate da orice formă, rodește curând și foarte abundent; nu ocupă loc prea mult în grădină, având coroană mică. Merele sunt mari și frumoase: albe-gălbui, au forma merelor Calville,*) cu gust aromatic și răcoritor, se coc la finea lui Iulie - August.

B) Meri tomatiei.

Impăratul Alexandru.

Pomul formează coroană piramidală foarte întinsă și astfel ocupă loc mult în grădină. Se mulțumește cu orice sol și poziții înalte, dar de vânturi să fie ferit. În

*) Calville = Sat în Normandia-Franța, cu mere bune.

locuri răvănoase să nu fie plantat, fiindcă acolo i se putrezesc fructele pe pom. Plantat fiind în locuri ferite de prea multă umezeală, produce fructe foarte mari, de o culoare carminie ce îi fură ochii, cu miez fraged și dulce-acrișor. Pentru piață e fruct foarte de valoare. Se coace în luna Septembrie—Octombrie.

Calville,) roșu de toamnă.*

Pomul formează coroană largă cu crengi ce atârnă spre pământ. Se recomandă pentru poziții înalte cu climă aspră și sol uscat. Retezatul vâstărilor să fie mijlociu. Fructele sunt mari, la suprafață unsuroase, de culoare roșie cu pete întunecate, vântul nu le poate obori. Miezul are culoare roza cu vine roșii, fraged, foarte fin și cu aromă de smeură, din care cauză necunoscătorii îl și confundă adeseori cu mărul de smeură iernatic. Se coace în Octombrie—Decembrie.

*Dungatul de Danzig. (Calville de Danzig)**)*

Pela noi prea puțin cunoscut. Lemnul crește tute și produce curând. Primăvara

*) Calville, citește calvil.

**) Citește: Calvil de Danzig.

florile se ivesc târziu și astfel gerurile târzii nu-i strică. Coroana poate forma piramidă sau cordon în cele mai multe cazuri formează un glob turrit de mărimi mijlocie. Retezatul să se facă lung, crengile de multeori prea dese să se rărească des. În sol și climă nu e prea alegător. Fructul e mare, la pipăit pare unsuros, cu vergi roșii sau de tot acoperit cu roșu. Miezul e alb-gălbui cu vine verzi, bogat în must și foarte aromatic. În scurt timp după cules e bun de consumat, dar poate fi ținut până târziu iarna.

BCU Cluj (C) Meri iernaticii. Cluj

*Bellefleur. (Florine)**

Pom foarte roditor, i se poate da orice formă, mai bine se desvoaltă însă ca piramidă. Cere retezare scurtă, mlădițele fructifere trebuie să se scurteze mai de multeori pișcate în decursul verii. Se desvoaltă mai bine în pământul umed și nisipos și rodește fără întrerupere. Merele sunt mari, aurii, cu multe puncte ruginii. Miezul e gălbui, fraged, fin și aromatic. Se poate conserva până prin Februarie.

*) Citește: Bellefleur — Florin.

Boiken.

Crește lute, rodește curând și abundent. Primăvara înflorește târziu și merele, foarte mari, vântul nu le oboară ușor. Cere pământ mănos cu mai puțină umezeală. Fructul are coaje subțire, unsuroasă, de culoare galbenă spre soare puțin roșcată. Miezul e alb și îndesat, fără aromă, cu must de gustul vinului.

Fructul se poate conserva până prin luna Mai—Iunie, când își și capătă gustul cel mai bun.

Frumosul de Boscoop.

Pom puternic, cu coroană înaltă. Reușește în ori-ce sol și climă, numai să nu sufere secetă. E foarte bun pentru plantarea șoselelor. Rodește curând și bine. Fructul e foarte mare, de culoare galbenă-surte, roșu cu pete ruginii și coaja aspră. Se poate conserva până în luna Mai.

Cellini.

Produce curând și foarte abundent, se împacă aproape cu orice climă și sol, e potrivit pentru orice forme, în regiunile înalte însă trunchiul înalt nu e de recomandat.

Fructul e foarte mare, roșu-vărgat, cu miez moale și mustos. Se poate conserva până prin Decembrie.

Cousinot roșu.)*

E potrivit pentru plantarea șoselelor, fiindcă se mulțumește cu orice poziție, sol și climă. Fructul e de mărime mijlocie, de un roșu întunecat, cu miez îndesat, ceea ce îl face ca să fie pentru comerț foarte prețuit, mai ales că e foarte roditor. Se poate conserva până în lunile de vară.

Crețești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Precum pătutul e o specialitate a Transilvaniei, tot așa e mărul „Crețesc“, un fruct delicios (foarte gustos) al regatului vechiu. Și fiindcă se împacă și cu o climă mai aspră, ar trebui ca și în Ardeal să i se dea mai multă atențiune și ar trebui să fie introdus în toate pepinierile de aci. Fructul e mare, cu vergi roșii, cu miez foarte gustos și aromatic. Se poate conserva până prin luna Martie.

Calville alb de iarnă.

Un pom care reușește bine numai în ținuturi apărate de ger și vânturi, să albă

*) Citește: Cousinot roșu.

pământ ușor și mănos. Rodește curând și regulat, dar puțin. Sufere mult de fusticladtu (o boală a poamelor — ciupercă), din care cauză trebuie adeseori stropit cu soluțiune de Bordeaux.*) Fructul e mare, cu multe dungi; culoare galbină, spre soare puțin roziiu. Miezul e fraged, mustos, gust acruș, cu accent (puțin) de fragă. Poate fi conservat până în Martie.

*Jonathan.**)*

Abla sunt câțiva ani de când acest măr a invadat (năpădit prin) pepinierele și grădinile din Europa. La început numai prin vitrinele prăvăliilor din orașele mari se puteau vedea aceste mere aduse din Canada, astăzi au invadat (năvălit) pe piețele mondiale (lumii) și până mai sunt de acestea, nimenea nu se uită spre altele. Dovadă, că sunt și frumoase și întrec în bunătate pe toate celelalte. Fructul e de mărime mijlocie, de formă conică, culoarea fundamentală e aurie, pe o parte carminii, cu vergi întunecate sau chiar de tot acoperite de un roșu carmin. Miezul aproape fuzibil (care se topește), mustos și cu aromă

*) Citește: Bordó.

***) Citește: Jonathan.

puțin pronunțată de scorțișoară. Cere pământ bun și răvănos, îi priește și în locurile deluroase. Pomul formează piramide frumoase. Merele se conservă până prin Aprilie.

Ontario.

E, ca și Jonathan, adus din America de nord, și ambele soiuri cuprind grădiniile și ptețele Europel. Ontario produce fructe mari și galbene, cu miez îndesat și gust aromatic, are deci toate însușirile de a putea bate soiurile mediocre (de mâna a doua) de pe ptețe. Poate fi exportat ușor și se ține până prin iunie.

Atât Ontario, cât și Jonathan merită să fie plantate în toate ținuturile cu climă mai domoală ale României.

Mărul pătul.

E fala ținutului deluros din Transilvania. Pomul se desvoaltă foarte încet, produce cam târziu, dar apoi regulat. Contra gerului nu e prea simțitor, se împacă cu orice poziție și sol, numai să aibă umiditate din abundență. Coroana trebuie adeseori rărită. Trunchiul mijlociu e cel mai potrivit, coroana are totdeauna forma unui glob. Urând a-i da altă

formă, facem ca pomul să nu mai rodească zeci de ani. Retezatul să se facă lung, altfel obținem o coroană deasă ca o mătură. Observând în mai multe ținuturi ale Transilvaniei merii păfulți, am ajuns la convingerea că aceștia sunt de trei (3) specii: verzi, portocalii și altele pe o parte roșii.

Deosebirea între aceste trei specii e destul de bătătoare la ochi și anume: cele verzi sunt ca un glob turtit, de mărime mijlocie, deja în luna Octombrie ajung mai deschise, sunt foarte mustoase și se pot ținea numai până în Noembrie, mai târziu se ofilesc, se sbârcească și își pierd aroma cea bună;

cele portocalii au forma conică, sunt mai înalte decât late, pe o parte galbene ca patul, iar pe fața de cătră soare sunt portocalii și cu multe stelute rugini, întrec în aromă pe celelalte două specii și se pot conserva până la finea lui Decembrie;

cele roșii au forma și mărimea celor verzi, sunt numai pe fața de cătră soare roșii, iar pe cealaltă sunt galbene-aburii, au miez mai condensat, must și aromă mai puțnă. Se pot conserva însă până prin Martie. Toate trei speciile au defectul că absorb mirosul

pluvițelor unde sunt ținute și al altor lucruri cu carl, eventual, sunt ținute împreună în pluviță d. e. cartofi, varză, sfecele etc.

Parmen aurii de iarnă.

Cere pământ umed, argilos și mănos. În pământ nisipos pierе curând. De multe ori iarna degeră altoitul tânăr, dacă nu e bine văruit. Sufere, pe cum se vede, de multe desavantaje (scăderi), are însă și avantaje, (însușiri bune) carl îl fac să merite a-l planta: i se poate da orice formă, crește lute și rodește curând. Merele sunt mijlocii, au culoare aurie cu vergele roșii, miez fraged și foarte aromatic. În pluviță nu se sbârcesc și se pot păstra până prin Februarie. Toamna să nu rămână prea mult pe pom, fiindcă atunci ajung făinoase.

Pepping de London.

Cere poziție caldă, pământ răvănos și mănos. I se poate da orice formă. Produce multe crengi laterale, din care cauză coroana trebuie adeseori rărită. Merele sunt de mărime mijlocie, de regulă cu câte cinci dungi, coaja subțire și galbenă-aurie, miez fraged și aromatic. Poate fi păstrat până prin Aprilie.

Pepping Ribston.

Crește lute, formează o coroană foarte largă și e foarte roditor. I se poate da orice formă. Dacă e sădit în pământ prea mănos capătă ușor boala cancerului. Mlădițele roditoare trebuiesc mereu scurtate. Fructul e destul de mare, de formă conică, cu coaja fină, strălucitoare, de un galben-deschis, uneori auriu și spre soare cu vergele roșii. În jurul calicului și a codiței cu puncte și pete ruginii. Miezul e îndesat, mai târziu fraged, cu gust foarte aromatic și zăhăros. Din merele acestea se poate prepara un excelent vin de masă. Se conservă până prin Aprilie.

Renet Ananas.

Cere loc cald, sol mănos, loc apărat și răvănos. În pământ îngrășat capătă cancer. Se desvoaltă și rodește curând. Formează coroană mică, de formă piramidală, poate fi crescut și ca pitic și cordon.

Fructul e mijlociu, cilindric sau oval. Are coaje lute și fină aurie, cu multe puncte ruginii. Miez galben-auriu, foarte mustos, aro-

matle și cu gust de vin. Se conservă foarte bine până prin Februarie. E un fruct foarte căutat.

Renet Baumann.

Pomul se desvoaltă mai tute la început, după ce a început a rodi, crește mai încet. I se poate da orice formă, tulpina mijlocie e mai potrivită, având coroană mai mult lată. Rodește curând și bine. Se împacă cu orice sol și poziție, numai să albă umiditate multă. Merele ajung o mărime mijlocie, forma și culoarea e foarte variată, — după loc și climă, — culoarea fundamentală galbenă-aurie, de multe ori acoperită de un roșu întunecat sau numai cu multe vergi de un roșu deschis. Miezul e îndesat, lipsit de aromă, dar mustos și cu gust de vin. Se pot păstra până prin luna Matu.

Renet de Canada.

Formează o coroană foarte mare, de forma unui glob. Rodește târziu, dar abundent; I se poate da orice formă. Fructul e mare, uneori foarte mare, provăzut cu dungi late. Are coaje fină, verde, mai târziu galbenă-portocalie, spre soare puțin brună, cu puncte și pete

rugini. Miezul galben-auriu, îndesat, plin de must dulce-acrișor, cu aroma vinului. Pentru ca pomul să-și poată dezvolta bine fructele, are lipsă de loc apărat de vânturi, sol productiv și climă mai domoală. Fructele se pot conserva până la finea lui Aprilie.

Renet Cox Orange (Portocaliul).

È mai potrivit pentru coroană de formă piramidală, cu trunchiu mijlociu. Cere pământ mănșos, destulă umiditate și loc ferit de vânturi. Inflorește târziu. Fructul e de mărime mijlocie, de formă conică turțită, cu coaje luate care după cules devine galbenă-aurie, de către soare suflat cu roșu, cu multe verigi și puncte roșii. Miezul e mai mult gălbulu, fraged și mustos, dulce și aromatic. Merele pot fi consumate deja în lunile de toamnă, dar cu toate acestea se pot bine conserva până prin Martie, fără ca să piardă ceva din forma, frumusețea și gustul lor delictos.

Renet auriu de Blenheim.)*

Crește repede și formează coroană mare. Cere pământ bun, rodește curând și abundent.

*) Citește: Renet auriu de Blenheim.

dent. I se poate da orice formă. Fructele sunt mari, turtite și cu formă regulată; cu coajă netedă, de un galben strălucitor, spre soare cu vergi roșii și cu multe puncte. Are miez gălbulu, la început îndesat, mai târziu fuzibil, plin de must aromatic și cu gust de vin. Se poate conserva până prin Martie.

Renet mare de Cassel.

Un pom foarte potrivit pentru a fi plantat pe lângă șosele, fiindcă e foarte rezistent, clima aspră încă nu-l strică, numai să albă sol adânc, mănos și umed. În pământul nisipos rămân fructele foarte mici. În pământ bun produce curând, abundent și fructe mari, verzi, mai târziu galbene cu vergi roșii; de altcum culoarea fructelor e foarte variată; are gust acrișor. Numai prin luna Februarie poate fi consumat și se păstrează până prin Iunie.

Renetul Champagne (șampanie).

Pomul acesta e unul din cei mai remuneratori. Fructele lui sunt foarte apreciate, atât în gospodărie, cât și în comerț. De aceea se și recomandă a fi cultivat în mare.

Fiind sădit în grădina, ca și pe lângă drumurile de țară, se împacă cu orice climă și în sol nu e alegător. Solul, cât de greu (argilos) și umed, nu-l face să sufere. Fructele lui, până după cules, sunt tot verzi și nu prea desvoaltă pofta trecătorilor de a le dijmu. Abia prin luna lui Decembrie încep merele a se îngălbeni ca ceara; unele sunt chiar suflate cu o slabă culoare roșie ștearsă. Vântul poate sufla mult și bine căci nu le poate coborî, fiind bine prinse în codițele lor. Pot fi conservate până în luna iunie și chiar până toamna următoare, fără ca ele să-și piardă câtuși de puțin din aromă și must.

Condiția principală, la conservare, e ca fructele să fie culese cât se poate de târziu; puțină brumă nu le strică, chiar dacă le culegem numai din 16—18 Octombrie (pe la culesul vitelor).

Pomul crește puternic, formează coroană de forma globului. Atât lemnul, cât și florile, rezistă bine contra frigului cât și contra înghețurilor târziu de primăvara.

Renet Tămâios.

Reușește bine în pământul umed, formează coroană de forma unui glob, dar i se

poate da și oricare altă formă și e foarte productiv în pământ bun. Fructul e de mărime mijlocie, de culoare galben-deschis, cu multe vergi roșii-întunecate și multe pete rugini, are miez alb-gălbui, foarte mustos și aromatic. Se poate conserva până prin *Aprilie*, când apoi începe a-și pierde aroma.

Reușește și în locurile cu climă mai aspră.

Mărul rozmarin al lui Entz.

Crește bine în orice loc, poziție și climă. Rodește târziu, dar apoi bine. Merele rezistă bine vânturilor, sunt mari, gălbui-verzi, spre soare roșcate; au coaje cureloasă, miez alb și îndesat, mai târziu mai moale, cu gust aromatic, dulce-acrișor. Se poate conserva până prin iunie. Lemnul acestui pom nu e atacat de cancer.

Smeuriul de Holovous.

Mărul acesta e mult prețuit în Austria, poate mai mult pentru culoarea lui decât pentru finețe. În adevăr culoarea principală a mărului e de un roșu-carminiu, cu vergi întunecate. Miezul e moale, străbătut de culoare roșcată, e mustos și cu aromă foarte

pronunțată de smeură. Fructele, destul de mari, se pot conserva până în luna Februarie. Pomul crește repede și înflorește târziu. Rodește mult și bine, chiar și în ținuturile mai reci.

Stettin roșu.

În pământul umed nu-i priște, aci ajunge curând canceros. Cere sol adânc, în acela se dezvoltă bine și produce regulat. Formează coroană largă și astfel cuprinde loc mult în grădina. De altcun în ce privește clima și poziția locului nu prea alege. Merele sunt mijlocii, uneori chiar mari, acoperite de un roșu frumos și strălucitor, cu miez alb-verzui, îndesat, mustos și cu gust de vin. Se coace prin Decembrie și poate fi conservat până prin Mai. Lemnul acestuia e foarte adeseori atacat de cancer.

Mărul nobil de Șovar.

Un pom care se desvoltă repede, nu e pretensiv, se desvoltă în locuri și climă mai puțin prielnice și nici vânturile nu-i strică. Fructul e de mărime mijlocie, uneori mare, culoarea lui fundamentală e galbenă, dar

aproape totdeauna acoperită de culoare roză, cu vergi de un roșu închis. Miezul e alb, sub coaje roșcat, îndesat, iar mai târziu fuzibil, bogat în must gustos și aromatic. Se poate conserva până prin luna Aprilie.

B) Părul

Deoarece părul produce rădăcini foarte lungi, are lipsă de un sol mai adânc, fiindcă el își îndreaptă rădăcinile mai mult spre adâncime. Acest defect i se poate încâtva ajuta tăind rădăcina principală, însă nici în cazul acesta într'un sol, care dela 0.50 până la 1 m. adâncime e nisipos, să nu plantăm peri, căci nu vom avea folos de ei. Solul nisipos, uscat sau prea apăsător încă nu corespunde. Cel mai potrivit e solul argilos-nisipos-văros și puțin răvănos. Pe când solurile mai fine pretind și poziție scutită de vânturi și sol gras, solurile mai puțin nobile sunt mai puțin pretențioase.

a) Peri vâratiei.

Untoasa Amanlis.

Pomul crește repede, produce coroană mare și lată. Reușește în orice sol și climă,

numai locul să nu fie umed. E acomodat pentru orice formă. Perele sunt mari, verzi-ruginii. Cu miezul alb, foarte fin și cu gust plăcut. Se coc prin luna Septembrie; dacă se culeg cu două săptămâni înainte de coacere, pot fi conservate mai mult timp și au gust mai bun.

Acaviță.

Păr vâratte, produce curând și foarte abundent. Fructele sunt mici, lungurețe, de culoare aurie, cu miez mustos și fuzibil. Se împacă cu orice sol și pozitie și, fiindcă fructele se coc deja pe la finea lui Iulie, e mult prețuit de tineri și bătrâni.

Para prótei de vară (Doyenne d'été).)*

De mărime mijlocie, pe fața de câtră soare e roșie, cu gust aromatic și destul de mustoasă. Coroanei i se poate da orice formă. Se coace în Iulie.

Favorita lui Clapp.

Pară de mărime mijlocie, de culoare galbenă-aurie, pe laturea de câtră soare

*) Citește: Doaien d'été.

ușor roșcată. Miezul e bogat în must, e foarte gustos și cu cât se apropie mai mult de maturitate, cu atât e mai aromatic. Timpul culesului începe din mijlocul lunii *August*, în locuri mai răcoroase cu 8—10 zile mai târziu și se poate pastra cel mult timp de 3 săptămâni. Cere pământ mănos și loc apărat de vânturi. Tulpina mijlocie, se potrivește pentru piramide sau cordon. Retezatul să se facă scurt.

Suvenir de Congres.

Se potrivește numai în locuri răvănoase și foarte apărate de vânt, iarna degeră ușor, lemnul tânăr. Produce fructe foarte mari, aromatice și de culoare galbenă. E mai potrivit pentru palmetă și cordon. Se coace în *Septembrie*.

Para lui William.

Ajunge la coacere în luna *Septembrie*. Pomul crește repede și formează piramidă înaltă și frumoasă. Retezatul să se facă scurt. Fructul e mare, uneori foarte mare, de culoare gălbui, pe fața de cătră soare de un roșu deschis; pe fruct se află multe puncte

brune, miezul e alb-gălbui, cu un gust foarte fin, dulce, de busuioc și se topește în gură. Perele trebuiesc culese înainte de a se coace, altfel devin făinoase. Se împacă cu orice climă și sol. E o poamă de masă de primul rang.

Para Dr. Jules Guyot.)*

Fruet foarte mare, de culoare galben-deschis, cu must abundent și aromatic. Pomul e rezistent, produce curând și mult și se împacă cu un sol și climat mai puțin favorabil. Reușește în orice formă. De preferat e însă ca pom pitic. Fructul se coace la începutul lui *Septembrie*.

Tămâioasă mică.

Pom foarte productiv. Se împacă cu o climă și sol mai puțin favorabil. Fructul are gust foarte pronunțat de tămâioasă, excelent pentru compot. Pomul formează piramide foarte frumoase. Fructele se coc la finea lui *Iunie*, până la începutul lui *Iulie*.

Citește: Iul Güi6.

b) Peri tomnaticii.

Untoasa lui Gellert.

Mulți numesc para aceasta „Regina perelor din Octomvrie“, Pomul e foarte rezistent contra gerului, se împacă cu un sol și poziție mai puțin favorabilă (prietnică), formează piramide frumoase.

Fructele sunt mari, de culoare galbenă, puțin ruginit. Are miezul fuzibil și foarte mustos, cu gust aromatic. La coacere deplină ajunge în luna lui *Octomvrie*.

BCU Cluj / *Para murgă* library Cluj

Crește, se desvoltă bine și rodește clar și în ținuturile cele mai vltrege, numai să nu ducă lipsă de apă. Retezatul să se facă scurt. Fructul e de mărime mijlocie, cu coajă fină, dar aspră la pipăit, de culoare verzute-galbină cu multe puncte ruginit. Miezul alb, mustos și cu gust de tămâloasă. După cules fructele pot fi ținute 2—3 săptămâni. Se coace prin *Octomvrie*.

Para decanului de toamnă.

Iată un pom care e foarte rodnic atunci când e altoit în gutul. Când e altoit în pă-

dureț formează trunchiul și coroană prea înaltă și va trebui să așteptăm prea mult și rodirea lui. Cere loc scutit de vânt și cald. Fructele sunt mari, galbene, pe o parte roșcate; nu suferă de fusteladiu și acesta e un mare câștig! Miezul se topește în gură, e foarte aromatic și gălbutu. Pomul se mulțumește cu sol și mai sărac, dar umiditatea să nu-i lipsească. Fructele se coc la începutul lui Noiembrie.

Para lui Bose.

Un păr care poate fi cultivat cu succes în orice regiune cu climă aspră. Formează piramidă largă. Rodește târziu, dar apoi rodește regulat în tot anul. Fructele sunt mari, având forma unei curcubete de culoare verde-deschis, cu multe pete ruginit sau bronzate, au un gust aromatic și foarte mustoase. Se coace prin *Octombrie—Noembrie*, în care timp formează coroana pietelor de poame.

Luiza bună d'Avranchez.)*

E o pară de mult cunoscută. Lemnul se desvoaltă foarte repede, formează piramidă

*) Citește: Avranșé.

frumoasă și rodește foarte abundent. Retezatul coroanei să se facă scurt. Fructul e mare, cu coaje luate verde-gălbui, spre soare cu dungi roșii sau jumătatea întreagă roșie. Miezul alb-gălbui e foarte fin aromatic și dulce. Se culeg de pe pom numai după ce s'au copt perele cari apoi pot fi păstrate încă 4 săptămâni. Pomul cere pământ gras. Perele se coc la începutul lui Octombrie.

e) Peri iernaticii.

Untoasa lui Clairgeau.)*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fruct mare, uneori foarte mare, până e pe pom are culoare verzui, spre soare roșcată, mai târziu devine galbui și de un roșu strălucitor, cu pete mari rugini. E o pară de primul rang, trebuie însă la timp potrivit culeasă, fiindcă dela aceasta depinde (atârni) bunătatea. Pomul trebuie să aibă pământ bogat în substanțe hrănitore, loc cald și ferit de vânt și secetă! Crește încet, dar produce curând. Para are miez fin, alb, plin de must aromatic. Se coace din Octombrie până în Decembrie.

*) Citește: Clergó.

Untoasa de Diel.)*

Pomul cere pământ gras și răvănos; să fie apărat de vânt, mai ales dacă are trunchiul înalt. Act apoi se desvoltă bine și produce abundant. Retezatul să se facă scurt. Mlădițele roditoare să ne ferim a le scurta, fiindcă acestea de regulă tot spre vârf poartă mugurii roditori. Para are coaje verde-gălbue, spre soare aurie cu multe pete ruginii. Miez alb-gălbui cu gust escelent și plin de must. Fructul poate fi păstrat în pluință curată până prin Ianuarie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Untoasa de Hardenpont.

Pomul crește iute, formează piramidă înaltă cu coroană rară. l se poate da orice formă, cere însă pământ gras, apărat de vânt, loc cald și răvănos. E foarte roditor, suferă însă mult primăvara din cauza răcelilor târzii, fiind florile foarte simțitoare. Retezatul să se facă lung. Fructul e mare și de formă neregulată. Are culoare verde-gălbue, spre soare puțin roșcată. Miez alb-gălbui foarte fin, mustos și cu gust aromatic. E una dintre perele cele mai de valoare. Se coace prin Decembrie—Ianuarie.

*) Citește: Dil.

Untoasa Liegel.

Formează piramide frumoase. Pomul, nefiind prea simțitor, se desvoaltă bine și între împrejurări mai puțin prielnice se mulțumește cu o climă și mai aspră și pământ mai puțin gras, numai să nu ducă secetă.

Retezatul vlăstarelor să se facă lung și coroana prea deasă să fie mereu rărită. În deosebi se recomandă pentru plantarea șoselelor.

Para e de mărime mijlocie, galbenă-verzuie, cu multe puncte și pete rugini; are miezul alb-gălbui foarte mustos, se topește și cu aromă plăcută de tămâioasă. La coacere deplină ajunge în luna Decembrie.

Para prótei, iernatică. (Winterdechansbirne, Doyenne d'hiver.)

Un păr care, plantat fiind într'un loc cald, apărat de vânt, sol gras și destul de umed, produce cele mai mari pere. Lemnul crește iute și formează piramide frumoase. Mai potrivit e trunchiul mijlociu sau chiar pitic. Perele sunt de un verde închis, foarte mari cu multe puncte rugini, miez fuzibil, aro-

matle și cu gust plăcut-acrișor. Fructe foarte căutate, fiindcă se pot conserva până prin luna Martie.

Cireși și vișini.

„Un cireș și un vișin să nu lipsească din nicio grădină“ zice firma Ambrosi și Fischer & Co. Alud, în catalogul pepinierii pe anul 1930—1931, și cu drept cuvânt. Acestea sunt cele mai scumpe fructe în țara noastră. Sunt cele mai scumpe, fiindcă sunt cultivate mai puțin.

Cireșii și vișinii reușesc în orice climă, se împacă cu orice sol și la dosurile cele mai ferite de soare încă produc nestingheriți.

Cine dorește să cultive în grădina sa astfel de pomi, adreseze-se numitelor firme. Sunt sigur, că orice i se va trimite, va fi bun și potrivit.

Pruni și ringlote.

„Prunul e cel mai puțin pretențios. El reușește, atât în terenuri umede, cât și în pământ uscat, sărac și chiar pietros“. (Ambrosi și Fischer & Comp., Alud.)

Din acestea aș putea recomanda următoarele soluri :

Abbaye d'Arton.

Fruet mare, roșu-violet, foarte dulce. Se coace în Septembrie.

Anna Späth.

Pom foarte roditor, cu fructe mari, roșii-vinete și dulci. Se coc la finea lui Septembrie.

Bonne de Bry.

Mărime mijlocie, se coace la începutul lunii August. Bune pentru comerț.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Kirke.

Fruet foarte mare, roșu-vântat, zămos și foarte aromatic. Coacerea în Septembrie.

Montfort.

se coace în August, de masă și comerț, culoare întunecată.

Ontario.

Fruet fin, de desert, foarte mare, galben închis. August.

Ringlote mari, verzi.

Solu excelent pentru compoturi.

Prun de Bistrița, pentru toate scopurile, asemenea *Prunul de Italia*, *Mușcat de Ungaria*, cu gust dulce și aromă de tămâloasă. *Prunul timpuriu de Aiud* ș. a. ș. a.

Nucul.

reușește peste tot locul unde nu-l ajunge răceala târzie de primăvară.

Cele mai de valoare nuci sunt nucile de Sebeșel, jud. Hunedoara.

Nucul mare din grădină

Moșul l-a sădit.

In umbra lui dulce, lină

El n'a odihnit.

Nucile lui, dulci și bune,

Noi le folosim.

Fericire 'n ceia lume

Moșului dorim.

Tablou

**despre timpul culesului diferitelor poame:
mere și pere, în finutul Transilvan al României**

M E R E	Culesul durează	
	din	până la
Astrachan alb	15 VII.	1 VIII.
Astrachan roșu	15 VII.	1 VIII.
Dirgintia roză	16 VII.	10 VIII.
Charlamovsky	20 VII.	6 VIII.
Măr oarzan (Clar alb)	15 VII.	5 VIII.
Impăratul Alexandru	6 IX.	16 IX.
Calville roșu, de toamnă	10 IX.	26 IX.
Dungatul de Danzig	10 IX.	26 IX.
Bellefleur (Florine)	1 X.	10 X.
Boiken	16 X.	18 X.
Frumosul de Boscoop	4 X.	14 X.
Cellint	15 VIII.	15 IX.
Cousinot roșu	5 X.	15 X.

M E R E	Culesul durează	
	din	până la
Crețești	10 X.	15 X.
Calville alb, de iarnă	15 X.	20 X.
Jonathan	10 X.	20 X.
Ontario	10 X.	20 X.
Mărul pățul	5 X.	10 X.
Parmen auriu, de iarnă	5 IX.	20 IX.
Pepping de London	5 X.	10 X.
Pepping Ribston	17 IX.	28 IX.
Renet Ananas	20 IX.	8 X.
Renet Baumann	1 X.	18 X.
Renet de Canada (Rambour, de Paris)	10 X.	17 X.
Renet Cox Orange	15 IX.	20 IX.
Renet auriu de Blenheim	2 X.	10 X.
Renetul de șampante	16 X.	18 X.
Renet mare de Cassel	9 X.	18 X.
Renet tămâtos	10 X.	18 X.
Rozmarin, al lui Entz	14 X.	17 X.
Smeuriul de Holovous	20 IX.	6 X.
Stettin roșu	25 IX.	6 X.
Mărul nobil de Șovar	10 X.	15 X.

P E R E	Culesul durează	
	din	până la
Untoasa Amanlis	8 VIII.	20 VIII.
Acaviță	10 VIII.	20 VIII.
Para protei, de vară	15 VI.	20 VII.
Favorita lui Clapp	6 VIII.	20 VIII.
Suvenir de Congres	10 IX.	20 IX.
Para lui William, de toamnă	15 VIII.	5 IX.
Para Dr. Jules Guyot	20 VIII.	30 VIII.
Tămâtoasa mică	20 VI.	30 VI.
Untoasa lui Gelleri	3 IX.	20 IX.
Para murgă	20 VIII.	15 IX.
Para decanului	29 IX.	16 X.
Para lui Bose	25 VIII.	15 IX.
Lutza bună d'Avranchez	5 IX.	20 IX.
Untoasa lui Clairgeau	10 IX.	23 IX.
Untoasa lui Diel	15 IX.	29 IX.
Untoasa lui Hardonpont	1 X.	16 X.
Untoasa lui Glegel	20 IX.	10 X.
Para protei, de iarnă	14 X.	17 X.

Vinul de mere și pere.

La facerea vinului din poame urmăm aproape aceeași procedură ca și la facerea vinului din struguri. Singura deosebire e numai în manipularea mustului. E știut, că poamele conțin mai puțin zahăr decât strugurii și tocmai din cauza aceasta, mustul stors din mere și pere, e mai expus oțătirei. Spre a preveni oțătirea, trebuie să evităm, după putință, ventrea în contact a mustului cu aerul.

Merele cele mai potrivite pentru fabricarea vinului (din ținutul transilvan) ar fi următoarele: merele vinate, pătule, de șovar, renetul, mere de Kassel, parmenul aurlu etc.

Perele mai potrivite sunt acelea cari conțin mai mult tanin și prin urmare sunt mai puțin gustoase la mâncare. Cu cât perele sunt mai dulci și mai untoase, cu atât sunt mai nepotrivite și dau vinului un gust neplăcut, fără aromă (buchet) și clocit. Contra acestor inconveniente ne-am putea ajuta punând la 1 Hl. must câte 5—6 grame tanină, uată din farmacie.

Mustul extras numai din pere nu e bun pentru vin, de aceea acesta trebuie amestecat cu must de mere de 3-ori mai mult ca cel de pere.

Merele iernatice le culegem totdeauna târziu, cam pe la culesul strugurilor, le punem grămadă, unde să stea 10—15 zile spre a asuda și a le grăbi astfel coacerea deplină (desvoltarea zahărului), apoi procedăm la zdrobirea lor cu ajutorul unei mașini anume construită spre scopul acesta.

Boștinele obținute din poamele zdrobite, se păstrează timp de 12 ore într'un local cu o căldură de 19 grade C. și numai după acest interval se storc. Astfel vom obține un must mai gustos și mai aromatic, fiindcă în urma fermentației lente, materiile odorante, nu dispar, ci rămân în must.

La 150 kgr. boștine mai putem adăuga 6—8 litri de apă curată. În cazul acesta storsul va reuși mai bine. Bine să avem însă de grijă ca apa să nu fie feruginoasă. În cazul acesta, tot mustul s'ar înnegri și ar deveni fără valoare. La tescuire folosim orice teasc de care ne folosim la tescuirea strugurilor.

Boștinele fermentate pot fi întrebuințate și la fabricarea rachlului.

Mustul îl introducem în butoale curate și puțin afumate cu puțioasă. Localul, unde ținem butoalele, să atbă temperatura de 16—19 grade C., aci durează fermentațiunea mustului 5—6 săptămâni.

Acidul carbonic, ce se formează în timpul fermentației, trebuie să se elimineze din butoiu fără că în locul lui să poată intra aer. Spre scopul acesta folosim așa-numitele „dopuri de fermentare“. Indată, după limpezire, mustul se trage (mută) în alte butoale, puțin afumate cu puțioasă și apoi se astupă bine.

Vinul de poame trebuie mereu cercetat și umplem butoalele în continuu ca să nu prindă floare de mucegalu.

A două tragere se face primăvara. Vinul turbure se poate limpezit cu spuma a 3—5 albușuri de ouă.

Vin din coacăze de grădină

(din strugurei).

La fabricarea vinului din coacăze de grădină urmăm ca și la extragerea mustului

din merele coapte, adică: după sdrobirea coacăzelor ajunse la deplină coacere, stoarcem mustul din ele cu ajutorul unui teasc de lemn. Apoi, după adăugirea de apă și zahăr la acel must, lăsam să fermenteze.

Pentru o mai bună înțelegere, să ne explicăm și anume: Mustul de coacăze conține, de regulă 2.1⁰/₀ acizi și 6⁰/₀ zahăr; un vin bun de struguri conține numai 0,6—0,8⁰/₀ acizi și 18—30⁰/₀ zahăr. Și acum, ca să obținem și din coacăze un vin bun, trebuie să diluăm (să lungim) acreala prea mare, adăugând apă la must, iar lipsa de dulceață o suplănim adăugând zahăr.

Deci, ca să obținem un *vin bun de masă*, adăugăm la 1 ltr. must de coacăze 2 ltr. de apă și 75 dgr. zahăr.

Ca să producem un *vin de desert*, adăugăm pentru fiecare 1 litru must 2 litri de apă și 1 kgr. zahăr.

Mustul astfel preparat îl punem într'un butolu curat, ca să fermenteze. Fermentarea se face în 6—8 săptămâni și atunci poate fi extras de pe drojdie în alt vas. În primăvara următoare fragem vinul în sticle bine astupate.

Aci poate fi ținut timp de mai mulți ani și ne vom convinge că cu cât vinul e mai vechi, cu atâta e și mai bun.

Lucrările

ce trebuiesc săvârșite în pepiniere, precum și în grădina de pomi în decursul anului.

Insemnarea acestor lucrări, întru câtva în ordine calendaristică, e foarte importantă pentru orice conducător de pepinieră și pomicultor, fiindcă mereu atrage atențiunea acestuia asupra timpului în care diferitele lucrări trebuie să fie săvârșite.

Modul cum aceste lucrări trebuiesc executate, e descris în prezenta broșură, de aceea voi repeta aci numai numirile lucrărilor și anume:

Dela începutul lui Ianuarie până la mijlocul lui Februarie.

Culegem mlădițele (surceii) de altot și le conservăm într'un loc apărat de soare și de vânt, acoperindu-le pe jumătate cu nisip umed sau cu pământ. Stratificăm sămburii de mere și pere. Rigolăm și gunoim (dacă permite timpul). Revizuirem toate uneltele de grădinarit: ascuțim cuțitele de altot, fere-

străul și hârlețele le ungem, ca să nu prindă rugină. Apărăm altotl contra iepurilor prin astuparea găurilor din gardul în jurul grădiniței sau, dacă altotl sunt în câmp deschis, îl încunjurăm cu împletitură de sârmă. Să vâruiem altotl până în coroană cu lapte de var căci acesta îl apără contra degerării; la pomii cei bătrâni radem jos mușchiul de pe trunchiu și numai după aceea-l vâruiem; în felul acesta pustim mulțimea de insecte, cari au căutat refugiu contra frigului în crepăturile scoarței pomilor. Cuiburile de omide de prin crengi le adunăm și le ardem. Orice frunză uscată de pe pom, o culegem, fiindcă acelea servesc de adăpost insectelor. Scorburile pomilor bătrâni să le astupăm cu „ciment de pomi“, pe care îl facem amestecând pământ galben cu baligă de vacă și cu puțnă cenușă sau var. În luna aceasta să ne ferim a sădi altotl, pomi mai bătrâni însă pot fi mutați dintr'un loc într'altul, având grijă să nu oborim grămada de pământ înghețată pe rădăcini.

Dela mijlocul lui Februarie până la finele lui Martie.

Putem altotl „în mână“: meri, peri, cireși, iar în timp prilectic altotim cireși în pepinieră. Puteți sălbaticii îi adunăm și clasificăm. Scoatem altotl meniți vânzării și îi impa-

chetăm. Retezăm altoii din grădină și sămănăm sămburii fînuși în cutii deschise asemenea și cei stratificați îi controlăm și, la timp potrivit, îi sămănăm. Adunăm legăturile oculațiilor și — pe cei prinși — îi scurtăm până la 10 cm. deasupra ochiului. În timp urât, altoim în mână. Pomii îi curățim de lichene și mușchiu. Săpăm și gunoim pentru promovarea creșterii lemnului pomilor, cari au prea mult lemn roditor.

Dela finea lui Martie până la prima Maiu.

Nobilităm pădureții din pepinieră. Sădim altoi. Rărim puteții cari, eventual, au fost sămănați prea deși și plivim straturile de burutană. Curățim altoii de eventualele mlădițe laterale. Altoim sub coajă. În timp secetos acoperim pământul din jurul altoilor cu gunoiu pătos sau cu pleavă, spre a împiedeca uscarea. Retezarea altoilor trebuie terminată. Reparăm și așezăm din nou „chimirurile“ de cleu pentru stârpierea insectelor, cari de acum încep a căuta hrană. Contra bolilor de pe frunze, stropim altoii și pomii cu „soluțiune Bordoleză“, înainte de înmugurire o facem de 4%, iar după ce a dat frunza tânără numai de 1% fără, iar vara poate fi de 2%. Dacă acestei emulziuni adăugăm și puțină „floare de sulf“ (puțioasă zdrobită mărunt), putem stârpi toate insectele. Stropirea să se facă din 4—4 săptămâni.

*Dela începutul lui Maiu până la începutul
lui Iunie.*

Surceii nobili îi legăm de „cep“ pentru a crește dreapți. Legăturile altoirei din primăvară le desfacem. Trunchiul altoilor îl curățim de eventualele rămurele sălbatice. Contra păduchilor de frunză stropim altorii cu emulziune de săpun. Putem executa și ocularea cu mugurul crescând.

Dela începutul lui Iunie până la finea lui Iulie.

Indepărtăm cepii de care am legat ramura conducătoare a altoiului resp. a oculantului. Indepărtăm crengile laterale prea groase. Dacă e timpul umed, putem începe ocularea de toamnă. Deslegăm legăturile oculanților cu „mugurul crescând“. Plivim buruiana.

*Dela finea lui Iulie până la începutul lui
Septembrie.*

Ocularea e în totu. Adunăm cu grijă poamele căzute și le nimicim, stârpind astfel omidele care au cauzat căderea lor. Săpăm și plivim buruientele. Gunoitul de toamnă, pentru promovarea mugurilor de floare.

Dela începutul lui Septembrie până la începutul lui Octombrie.

Slăbim puțin legăturile oculanților. Eventual oculăm din nou ce nu ne-a reușit mai înainte. Facem gropile pentru plantarea de toamnă. Curățim muschiul și lichenele de pe trunchi.

Dela începutul lui Octombrie până la finea lui Noiembrie.

Văruim trunchiul pomilor. Adunăm sămburi. Legăm chimțuri de cleju pe pomi. Începem rigolarea în grădina. Sămburii sămănați îi acoperim bine. Gunoim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela finea lui Noiembrie până la începutul lui Ianuarie.

Continuăm cu sădirea de toamnă. Apărăm altoii contra țepurilor. Controlăm păturile de poame în pivniță și îndepărtăm pe cele putrede și facem planuri pentru viitor.

Tabela de materii.

	Pag.
1. Prăsirea pomilor	6
2. Altoirea : Ocularea	9
3. Altoirea în despicătură	12
4. Altoirea sub coajă	14
5. Copularea	16
6. Formarea trunchiului altoilor	18
7. Cum se scot altoii	26
8. Plantarea pomilor	27
9. Însemnarea locului de plantat sau însemnarea distanței dela pom la pom	28
10. Pregătirea altoilor înainte de sădire	30
11. Plantarea propriu-zisă	32
12. Tratarea altoilor peste vară	35
13. Îngrijirea altoilor	35
14. Retezarea altoilor	36
15. Retezarea de primăvară	37
16. Retezarea și gunoirea de toamnă	42
17. Ceara de altoit	44
18. Gunoirea pomilor	46
19. Cauzele nerodirei pomilor și combaterea ace- stor cauze	47
20. Cele mai însemnate boale ale pomilor și com- baterea lor	51
21. Tăciunele	51
22. Cangrena (cancer)	52
23. Gălbănirea	53
24. Degerarea	54
25. Pătarea poamelor	54
26. Dușmanii pomilor	54
27. Prietenii pomilor	61

	Pag.
28. Reguli pentru cultura pomilor	63
29. Distanța între altoi	65
30. Înlocuirea pomilor bătrâni	65
31. Îngrijirea altoilor și a pomilor bătrâni	66
32. Gunoirea pomilor	67
33. Realtoirea pomilor improprii	67
34. Înținerirea pomilor bătrâni	67
35. Recoltarea poamelor	68
36. Mărul, în general	72
37. " Astrachanul alb	72
" Astrachanul roșu	73
" Virginia roză	73
" Charlamovsky	73
" Oarzen (Clar alb)	74
" Împăratul Alexandru	74
" Calville roșu, de toamnă	75
" Dungatul de Danzig	75
" Bellefleur (Florine)	76
" Boiken	77
" Frumosul de Boscoop	77
" Cellini	77
" Cousinof roșu	78
" Crețești	78
" Calville alb, de iarnă	78
" Ionathan	79
" Ontario	80
" Pătul	80
" Parmen auriu, de iarnă	82
" Pepping de London	82
" Pepping Ribston	83
" Renet de Baumann	84
" " " Canada	84
" " Cox Orange (Portocaliu)	85
" " auriu de Blenheim	85
" " de Champagne	86
" " de Cassel	86
" " Tămâios	87
" Rozmarinul lui Entz	88

	Pag.
Mărul Smeuriul de Holovouș	88
„ Stettin, roșu	89
„ de Șovar	89
38. Părul, în general	90
Para : Amanlis	90
„ Acaviță	91
„ Protei de vară	91
„ Favorita lui Clapp	91
„ Suvénir de Congres	92
„ lui William, de toamnă	92
„ Dr. Jules Guyot	93
„ Tămâioasa mică	93
„ Untoasa lui Gellert	94
„ Murgă	94
„ Decanului	94
„ lui Bose	95
„ Luiza bună d'Avranchez	95
„ Untoasa lui Clairgeau	96
„ Untoasa de Diei	97
„ Untoasa de Hardenpont	97
„ Untoasa Liegel	98
„ Protei, de iarnă	98
39. Cireși și vișini	99
40. Pruni și ringlote	99
41. Nucul	101
42. Timpul culesului	102
43. Dinul de mere	105
44. Vin din coacăză de grădină	107
45. Lucrările peste an în grădină	109

BIBL. UNIV. CLUJ

0654 02 1. 1940

EXEMPLAR LEGAL

Datorințele bunului român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra“ ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățătură de carte și de meserii.
- 2. A înființat o *bibliotecă centrală* în Sibiu.
- 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărânce române, dar și alte celea.
- 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe.
- 5. A înființat *cursuri* pentru *analfabeți* (neștiutori de carte).
- 6. A înființat *bănci populare și cooperative*.
- 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățătură și petrecere pentru popor*.
- 8. Tipărește revista „*Transilvania*“.
- 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate.
- 10. A ajutat construirea de *Case naționale*.
- 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarul cu școală mai mare (de către Secțiile „*Astrei*“ din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

1. Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membrii activi 50 Lei).
- 2. Cărturarul cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*“ și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „*Astrei*“. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din *Biblioteca populară a „Asociațiunii“* (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1 Leu, 50 coale cu 800 pag. 50 Lei)

**Să iubiți Asociațiunea „Astra” — cetitori
români ai acestei cărți!**

**Dacă iubiți Asociațiunea aceasta, să știți
că lucrați pentru propășirea noastră, a tu-
turora!**

**„Astra” vrea o țărănime sănătoasă, de-
șteaptă, vrednică, cu gospodării înfloritoare,
cu încrederea într'un viitor strălucit.**

Calea „Astrei” duce spre mântuire!

**Ultimele numere ale „Bibliotecii popo-
rale” sunt următoarele:**

**Nr. 245. Cămin pustii, plesă teatrală în
3 acte, de Sabin G. Truția.**

**Nr. 246. Fire de nalbă, povestiri, de
Sabin G. Truția.**

**Nr. 247. Poezii patriotice. Culegere al-
cătută de Ion Breazu și Ion Chinezu.**

**Nr. 248. Din vieța sfinților. Vieța celui
dintre sfinți părinți a părintelui nostru Ioan
Gură de aur, patriarhul Constantinopolului.**

**Nr. 249. Creangă Ion. „Soacra cu trei
nurori”, „Dănilă Prepeleac”, „Capra cu trei
tezi”.**

**Nr. 250. Povestiri de Ioan Pop Rete-
ganul, cu o prefață de Octavian Goga.**

**Nr. 251. Calendarul pentru popor al Aso-
ciațiunii, pe anul 1939, întocmit de Horia
Petra-Petrescu.**

**Nr. 252—253. Despre cărțile funduare și
intabulări de Dr. Valer Moldovan, adaptată
legilor în vigoare, de Dr. Salvator Jurca.**